

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERSITA OSTRAVA

EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA FINANCÍ

BEZPEČNOST A OCHRANA KLIENTA V BANKOVNÍM SEKTORU

SECURITY AND PROTECTION OF CLIENTS IN THE BANKING SECTOR

Student : Marie Krkošková

Vedoucí bakalářské práce : Ing. Dana Forišková, Ph.D.

Ostrava 2009

„Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně a přílohy č. 1 a 2, dané mi k dispozici, jsem samostatně doplnila.“

V Ostravě dne 7. května 2009

Obsah

1 Úvod	2
2 Definice způsobů ochrany klienta a zajištění bezpečnosti v bankovním sektoru	3
2.1 Příčiny a cíle existence systémů ochrany klientů	3
2.2 Bankovní regulace a bankovní dohled	4
2.3 Zákony související s ochranou spotřebitele na bankovním trhu	6
2.4 Stanovení podmínek vstupu do bankovníctví	7
2.5 Stanovení základních povinností bank	9
2.6 Povinné pojištění vkladů	12
2.7 Existence věřitele poslední instance	16
2.8 Povinná míra rezerv	17
2.9 Pravidla ochrany před nelegálními praktikami	18
2.10 Finanční arbitr	21
2.11 Bezpečnostní trendy bankovních institucí	22
3 Vliv jednotlivých způsobů ochrany na klienta a jejich význam pro finanční stabilitu .	24
3.1 Ukazatel kapitálové přiměřenosti a rizikovost bankovních institucí	24
3.2 Ochrana klientů pomocí Fondu pojištění vkladů	26
3.3 Alternativy ochrany vkladatelů	29
3.4 Další návrhy Ministerstva financí na zlepšení postavení klientů v bankovním sektoru	32
3.5 Etika v oblasti bankovníctví	35
3.6 Elektronické bankovníctví a jeho bezpečnost	36
4 Zhodnocení dosažených výsledků a jejich porovnání.....	39
4.1 Zhodnocení ochranného prvku povinného pojištění vkladů	39
4.2 Zhodnocení ochranného prvku kapitálová přiměřenost	39
4.3 Zhodnocení ochranné instituce finančního arbitra	40
4.4 Zhodnocení významu kodexů pro ochranu klienta	41
4.5 Vstupní a výstupní poplatky a jejich vliv na klienta	41
4.6 Celkové shrnutí ochrany klienta v bankovním sektoru v prostředí České republiky ...	41
5 Závěr	43

1 Úvod

Finanční sektor je páteří ekonomiky. Proto je stabilita finančního sektoru základním požadavkem pro správné fungování ekonomiky státu. Zejména v sektoru bankovním je pro udržení stability velmi důležitá důvěra lidí v bankovní instituce a jejich ochota ukládat v nich své finanční prostředky. Pokud by se velká bankovní instituce dostala do potíží, například v důsledku nedostatečné likvidity, může to vést nejen k jejímu pádu, ale také k pádu celého bankovního sektoru. Lidé mohou propadnout panice a začít hromadně vybírat z bank všechny své finanční prostředky. Tento run na banky a případně na další finanční instituce může mít závažné negativní makro i mikroekonomické dopady. Obyvatelstvo má v bankovních institucích uloženy prostředky, jejichž ztráta v případě pádu banky, by pro ně samotné měla závažné důsledky. Z těchto důvodů musí existovat celá řada opatření chránící klienty a stabilitu na finančních trzích. Tato opatření mají formu zákonů, předpisů, norem a nařízení.

Cílem této bakalářské práce je provedení analýzy ochranných opatření a bezpečnosti klienta v českém bankovním sektoru a zjištění působení jednotlivých opatření na klienta banky a finanční stabilitu. V rámci zemí Evropské unie mohou tato opatření mít podobný charakter, nicméně je tato bakalářská práce orientována na specifické legislativní podmínky České republiky.

V druhé kapitole jsou definovány jednotlivé způsoby ochrany klienta a uvedeny příčiny existence systému ochrany klienta. Je popsáno, jak tato opatření působí a jakým způsobem klienta chrání. Ve třetí kapitole je uveden vliv jednotlivých ochranných opatření na klienta a na finanční stabilitu. Jsou uvedeny další alternativy či návrhy ochrany klienta. Ve čtvrté kapitole jsou ochranná opatření zhodnocena a aplikována na příkladu klienta banky. V závěru je vyhodnoceno, zda jsou klienti a stabilita bankovního sektoru opatřeními dostatečně chráněni.

2 Definice způsobů ochrany klienta a zajištění bezpečnosti v bankovním sektoru

Ochrana klienta banky : *ochrana fyzické osoby, nebo právnické osoby, jež využívá služeb bankovní instituce nebo osoby, která je s bankovní institucí ve smluvním vztahu, přestože její produkty aktivně nevyužívá.*

2.1 Příčiny a cíle existence systémů ochrany klientů

Důvěryhodnost a stabilita bankovního sektoru je jednou ze základních podmínek pro fungování ekonomiky. Tuto stabilitu nelze zajistit pouze tržními mechanismy, a proto je činnost bank regulována velkým množstvím omezujících a příkazujících pravidel, a to především v podobě právních předpisů, především zákonem č. 21/1992 Sb. o bankách, a následných úpravách.

Za jeden z předmětů rozsáhlé regulace finančních trhů můžeme považovat ochranu spotřebitele na finančních trzích. Hlavní příčinou, jež zdůvodňuje potřebu této ochrany legislativní cestou je vnímání spotřebitele jakožto slabšího článku ve vztahu a omezení negativních sociálních dopadů, je proto potřeba v jistém rozsahu spotřebitele chránit. Všeobecně platí, že prvky ochrany klientů jsou zaměřeny zejména na subjekty retailového segmentu trhu. Velké společnosti mají obvykle daleko více možností, co se týče vyjednávání si individuálních podmínek s bankovní institucí, proto u těchto klientů nutnost zabezpečení jejich ochrany pomocí legislativy není tak podstatná.

Z empirických studií vyplývá, že konkrétními důvody, kvůli kterým je velmi podstatné finanční trhy regulovat a chránit spotřebitele, jsou zejména *selhání trhu, distributivní spravedlnost, paternalismus* a otázka hodnot, jež jsou v každé společnosti stanoveny jinak.

Selhání trhu je ve své podstatě tím nejdůležitějším důvodem ochrany spotřebitele. Příčinou selhání trhu je asymetrie informací, která spočívá jak v nerovném přístupu k informacím, tak v různé schopnosti dané informace zpracovat a efektivně se rozhodnout.

Koncept **distribuční spravedlnosti** vychází z myšlenky, že je třeba chránit ty nejvíce zranitelné členy společnosti. Hlavní myšlenkou je distribuce společenských zdrojů dle toho, co je „spravedlivé“, nikoli dle toho, co je efektivní.

Paternalismem rozumíme regulaci svobodného rozhodování a konání jednotlivců, které je zdůvodněno úmyslem dosáhnout blahobytu nebo ochránit zájmy daného jedince. Příkladem takovéto regulace je poskytnutí lepšího postavení v případě různých souhlasů nebo uzavření smluv, jestliže je daný souhlas udělen nebo smlouva uzavřena bez adekvátní možnosti řádně vyhodnotit následky takového jednání.

Můžeme říci, že cílem ochrany klientů bank je posílení postavení klientů ve vztahu k bance (jakožto slabšího subjektu v tomto dvoustranném vztahu) a zmírnění negativních dopadů, jež plynou z případných finančních problémů bank. Klienti mají mít zajištěn rovný přístup k informacím a má jim být umožněno kvalifikované rozhodování o nákupu bankovních produktů. Účelem systému ochrany klientů je rovněž zajištění možnosti účinně a rychle hájit svá práva stejně jako efektivně řešit spory mezi klienty a bankovními institucemi. Za cíl však lze považovat i podporu dostatečné konkurence v bankovním sektoru dané země, neboť konkurenční prostředí je k zákazníkům vstřícnější v otázce ceny produktů, případně kvality nabízeného servisu.

2.2 Bankovní regulace a bankovní dohled

„Bankovníctví bylo a zůstává vysoce regulovaným odvětvím a vysoce regulovanou činností. Tato skutečnost bývá zdůvodňována jak významem stability bankovního sektoru pro stabilitu ekonomiky jako celku, tak specifickostí bankovní činnosti, tedy především tím, že banky hospodaří v první řadě s cizími zdroji. I krach jednotlivé banky může mít negativní dopady nejen na bankovní sektor, ale na celou ekonomiku. Vyvolá především obavy o solventnost ostatních bank ... „¹

¹ POLOUČEK, S. Bankovníctví, str. 443, 444

Ochranou klientů se rovněž zabývá bankovní dohled a bankovní regulace. Dohled nad prováděním bankovních činností podle zákona č. 6/1993 Sb. O České národní bance spočívá v péči o bezpečné fungování a účelný rozvoj bankovního systému v České republice.

Cílem bankovního dohledu tedy není zabránit kolapsu každé jednotlivé banky, nahrazovat tak funkci policie a orgánů činných v trestním řízení, vyřizovat stížnosti klientů na banky, ale zabránit kolapsu celé ekonomiky. Za řízení a finanční výsledky bank je odpovědný management, kde kontrolu provádí dozorčí rada a valná hromada akcionářů banky. Orgány banky odpovídají za funkčnost vnitřních kontrolních mechanismů a řízení rizik v bance. Bankovní dohled provádí následnou kontrolu zaměřenou na dodržování stanovené regulace, která nemůže sama o sobě zabránit uzavření ztrátových obchodů bankami, je však povinen při zjištění nedostatků zasáhnout svými nástroji.

Bankovní regulací rozumíme stanovení pravidel pro chování a jednání jednotlivých ekonomických subjektů, tedy bank. Regulaci bankovního sektoru můžeme dělit na regulaci tržní a na regulaci administrativní. V rámci tržní regulace jsou určena pravidla pro chování trhem, tržním mechanismem. Stanovení ceny produktů je výsledkem střetu nabídky a poptávky, objem a typ produkce určuje také trh. Trh tedy odpovídá na otázky co, jak a pro koho. Administrativní regulace naproti tomu stanoví koncipování a prosazování pravidel činnosti bankovních institucí a institucionální dohled nad dodržováním těchto stanovených pravidel. Pozitivní regulace podporuje určitý typ jednání a chování. Negativní regulace určitý typ chování a jednání zakazuje.

Mezi hlavní důvody existence bankovní regulace patří asymetrie informací v tržním prostředí, morální hazard a nepříznivý výběr, jako důsledky asymetrické informace. **Asymetrie informací** v bankovním sektoru je typická tím, že účastníci bankovního trhu mají různý objem a kvalitu informací o podmínkách trhu. Morální hazard nastane, pokud účastník trhu má zájem na nemorálním chování, které poškozuje zájmy druhé strany. Nepříznivým výběrem pak rozumíme, pokud banka či klient v důsledku asymetrické informace realizuje rizikový obchod, který sníží očekávaný výnos.

K bankovní regulaci a tím tedy i ochraně klienta v bankovním sektoru dochází zejména proto, aby bylo předcházeno systematickému riziku. Kdyby došlo ke komplikacím v platební schopnosti bank, vedlo by to k panice vkladatelů a to by mohlo vést ke kolapsu

celého bankovního sektoru. Bankovní sektor je významnou součástí ekonomiky a v důsledku toho by tedy mohl nastat kolaps celé ekonomiky daného státu.

Bankovní dohled provádí centrální banka dvěma různými metodami a to, **dohledem na dálku** a **dohledem na místě**. Dohledem na dálku rozumíme zejména pravidelné hodnocení pozic jednotlivých bank z hlediska dodržování pravidel obezřetnosti a jejich současné finanční situace. Zahrnuje také posouzení záležitostí, které se týkají organizace banky, struktury akcionářů, vedení, vlastnických vztahů k jiným subjektům ve finanční i nefinanční oblasti, externí audit apod.

Na dohlídky na místě je kladen větší důraz od roku 1998. Cílem této metody dohlídky je rozpoznat kvalitu řídicích systémů banky, systému vnitřní kontroly, informačních systémů. Velká pozornost je zde věnována kontrole úvěrového portfolia banky, protože úvěrové riziko je v současné době rizikem největším v českém bankovnínictví. Inspekční činnost má tři formy. Komplexní dohlídka na místě je zaměřena na všechny oblasti činnosti banky. Dílčí dohlídky jsou používány, pokud například dohled na dálku vykazuje negativní výsledky. Informační návštěva zahrnuje diskuzi s vedením banky o hlavních problémech, které jsou spojeny s činností banky.

2.3 Zákony související s ochranou spotřebitele na bankovním trhu

Mezi zákony související s ochranou spotřebitele na bankovním trhu patří :

- Zákon č. 57/2006 Sb. o změně zákonů v souvislosti se sjednocením dohledu nad finančním trhem,
- Zákon č. 6/1993 Sb. o České národní bance,
- Zákon č. 21/1992 Sb. o bankách,
- Zákon č. 101/2000 Sb. o ochraně osobních údajů,
- Zákon č. 321/2001 Sb. o některých podmínkách sjednávání spotřebitelských úvěrů,
- Zákon č. 530/1990 Sb. o dluhopisech,
- Zákon č. 634/1992 Sb. o ochraně spotřebitele,
- Zákon č. 61/1996 Sb. proti praní špinavých peněz,
- Zákon č. 101/2000 Sb. o ochraně osobních údajů,
- Obchodní zákoník,

- Občanský zákoník a další.

2.3.1 Možnosti ochrany spotřebitele na bankovním trhu

Vkladatelům poskytuje ochranu při využívání finančních služeb především komplexní legislativní rámec vytvářený zákony, které v různé míře podporují ochranu spotřebitele, vyhlášky a nařízení regulátora finančního trhu, dozorčí orgány, zájmová sdružení, vnitřní kontrolní mechanismy finanční instituce a v neposlední řadě i rozhodčí orgány pro mimosoudní urovnání sporů.

V tržní ekonomice se systém regulace a dohledů opírá o čtyři základní součásti :

- Stanovení podmínek vstupu do bankovníctví,
- Stanovení základních povinností bank,
- Povinné pojištění vkladů,
- Existuje věřitel poslední instance.

2.4 Stanovení podmínek vstupu do bankovníctví

Jednou ze základních podmínek proto, aby se určitý subjekt stal bankou, je získání **bankovní licence**. Obecný důvod, proč je vstup do bankovníctví vázán na speciální povolení v podobě bankovní licence, vyplývá z nutnosti chránit tento sektor před nekvalitními subjekty. Případné problémy určité banky mají obvykle závažný dopad nejen na klienty této banky, ale mohou mít v závislosti na velikosti banky a jejím postavení na trhu i mnohem širší ekonomické dopady.

Udělování bankovní licence lze považovat za výchozí a zároveň jeden z neúčinnějších nástrojů bankovní regulace. Je to z důvodu, že nevpuštění subjektu, u kterého nelze z nějakých příčin předpokládat stabilní a důvěryhodnou bankovní činnost, do bankovního sektoru, je mnohem efektivnější, než řešení následných problémů, které by v důsledku jeho činnosti mohly vzniknout. Na druhé straně je pravdou, že posouzení žadatelů o bankovní licenci je velmi obtížné a vyloučit stoprocentně všechny potenciálně rizikové subjekty v praxi je nemožné.

Náležitosti žádosti o licenci stanoví vyhláška ČNB č. 166/2002 Sb. Tato žádost o licenci se předkládá ČNB. O jejím udělení rozhoduje ČNB, která si před rozhodnutím vyžádá stanovisko Ministerstva financí.

Pro udělení licence musí být splněny následující podmínky :

- Průhledný a nezávadný původ základního kapitálu a dalších finančních zdrojů banky, jejich dostatečnost a vyhovující skladba.
- Splacení základního kapitálu v plné výši, přičemž minimální výše základního kapitálu banky činí 500 mil. Kč a minimálně v této výši musí být tvořen peněžitými vklady.
- Způsobilost osob s kvalifikovanou účastí na bance k výkonu práv akcionáře při podnikání banky.
- Odborná způsobilost, důvěryhodnost a zkušenost vedoucích zaměstnanců banky, to znamená osob, které jsou na základě pracovní nebo jiné smlouvy navrhovány v bance na výkonné řídící funkce, s nimiž je spojena pravomoc a odpovědnost vymezená stanovami.
- Technické a organizační předpoklady pro výkon navrhovaných činností banky, funkční řídící a kontrolní systém banky včetně systému řízení rizik.
- Obchodní plán vycházející z navrhované strategie činnosti banky podložený reálnými ekonomickými kalkulacemi.
- Průhlednost skupiny s úzkým propojením, ke které patří zakladatel s kvalifikovanou účastí na bance.
- Úzké propojení v rámci skupiny podle předchozího bodu nebrání výkonu bankovního dohledu a ve státě, na jehož území má tato skupina úzké propojení, nejsou právní ani faktické zábrany k výkonu bankovního dohledu.
- Sídlo budoucí banky musí být na území České republiky.

Licence je udělována na dobu neurčitou a není převoditelná na jinou osobu. Obsahuje jmenovité vymezení povolené činnosti a může obsahovat vymezení rozsahu povolené činnosti a dále může obsahovat stanovení podmínek, které musí banka nebo pobočka zahraniční banky splnit před zahájením, popřípadě je dodržovat při výkonu kterékoliv povolené činnosti.

Některé činnosti zákon vyhrazuje pouze bankám, protože bez bankovní licence, pokud tak nestanoví zákon, nesmí nikdo přijímat vklady od veřejnosti a vydávat elektronické peněžní prostředky.

Důsledkem tohoto omezení je zejména ochrana klientů. V případě vkladů i elektronických peněžních prostředků totiž klient poskytuje dočasně své peníze příjemci vkladu. U nelicencovaných subjektů existuje nebezpečí, že by přijaté peníze mohly vynaložit v rozporu se zájmy klienta, popřípadě zpronevěřit, a ohrozit tak bezpečnost uložených peněz.

2.4.1 Jednotná bankovní licence v rámci EU

Bankovní regulace v rámci Evropské unie je z hlediska vstupu do odvětví založena na principu jednotné bankovní licence (dále JBL). Její základní princip spočívá v tom, že podmínky pro udělení bankovní licence jsou harmonizovány a jsou tedy ve všech členských zemích stejné. Bankovní licence udělená v jednom členském státě je potom platná ve všech zemích EU.

JBL přináší výhody jak subjektům využívajícím JBL, tak i klientům. Zjednodušený režim pro podnikání může vést k posílení konkurenčního prostředí, k rozšíření nabídky produktů a celkovému zvýšení úrovně poskytovaných služeb.

Základní principy činnosti bank včetně podmínek bankovní licence jsou obsaženy ve Směrnici Evropského parlamentu a rady 2000/12/ES o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o jejím výkonu.

Základní principy JBL jsou implementovány do našeho zákona č. 21/1993 Sb., o bankách. Základní smysl JBL je založen na tom, že pokud takovou licenci podle práva Evropských společenství banka se sídlem na území členského státu Evropské unie získá, potom může působit jako banka na území jiného členského státu Evropské unie.

2.5 Stanovení základních povinností bank

Cílem těchto pravidel a povinností je omezení rizik bankovního podnikání tak, aby nedošlo k ohrožení návratnosti vkladů vkladatelů a destabilizaci bankovního sektoru. Mezi

pravidla obezřetného podnikání patří kapitálová přiměřenost, úvěrová angažovanost, pravidla řízení likvidity, klasifikace pohledávek z hlediska stupně rizikovosti, omezení některých investic a poskytování úvěrů ke spřízněným osobám.

2.5.1 Kapitálová přiměřenost

Povinnost banky udržovat určitou minimální výši kapitálu pro krytí neočekávané ztráty. Výše požadovaného regulatorního kapitálu je funkcí rizikovosti a objemu bankovních aktiv. Cílem kapitálové přiměřenosti je :

- Snaha o přenesení podnikatelských rizik na akcionáře, ne na věřitele,
- Zajištění stability bankovního systému,
- Vytvoření srovnatelných konkurenčních podmínek v bankovním podnikání.

2.5.2 Úvěrová angažovanost

Pravidla úvěrové angažovanosti se objevují zpravidla v podobě limitů některých druhů úvěrů poskytovaných obchodními bankami.

Hlavním cílem v souvislosti s regulací a dohledem je zabezpečit alespoň základní stupeň diversifikace bankovních aktiv a zabránit tak nadměrné koncentraci úvěrového rizika. Bankám jsou stanoveny limity úvěrů, které mohou poskytnout jednomu klientovi, skupině propojených klientů, svým akcionářům, členům vedení, zaměstnancům, pobočkám a sesterským a dceřiným společnostem.

„Pro stanovení únosné koncentrace úvěrů vůči jednomu klientovi doporučuje Basilejský výbor bankovního dohledu hranici ve výši 25% vlastního a dodatkového kapitálu banky definovaného stejným způsobem, jakým je používán pro výpočet kapitálové přiměřenosti. Překročení této hranice by mělo podléhat schválení centrální bankou.

Celková výše úvěrů jednomu klientovi, která přesáhne 10% vlastního a dodatkového kapitálu banky, by měla podléhat oznamovací povinnosti centrální bance.“²

Mezi hlavní cíle limitování majetkových účastí bank je zabezpečit alespoň základní stupeň diverzifikace bankovních aktiv a zabránit tak nadměrné míře investičního rizika, vytvořit bariéry proti nadměrné koncentraci majetkových účastí v bankách.

2.5.3 Pravidla řízení likvidity

Likviditou rozumíme schopnost banky dostát svým závazkům v kterémkoli okamžiku a patří mezi hlavní zásady podnikatelské činnosti bank v tržní ekonomice. Pravidla likvidity bývají stanovena v závazné struktuře aktiv a pasiv a závazných vazeb mezi nimi. Jejich smyslem je jak již sama podstata napovídá, zabezpečit žádoucí úroveň likvidity bank.

Jako jedno z pravidel likvidity lze považovat dobrovolně povinné minimální rezervy (viz kapitola 2.8).

2.5.4 Klasifikace pohledávek z hlediska stupně rizikovosti

Zásady klasifikace pohledávek z úvěrů a tvorby opravných položek k těmto pohledávkám stanoví opatření č. 6 ČNB.

Účelem tohoto opatření je jednotné posouzení rizikovosti úvěrových obchodů z hlediska schopnosti dlužníků banky dostát svým závazkům vůči bance a stanovení nezbytné úrovně tvorby opravných položek ke krytí potencionálních ztrát z úvěrového portfolia odpovídajících míře rizika jednotlivých úvěrů. V rámci České republiky je problematika posouzení kvality úvěrových pohledávek rozhodujícím aspektem obezřetného podnikání bank. Klasifikace pohledávek je založena na posouzení bonity klienta z pohledu jeho schopnosti splácet poskytnutý úvěr, dále na prodlení ve splácení jistiny, či úroku nebo na prodlení při předkládání finančních informací o hospodářských

² REVENDA, Z. Peněžní ekonomie a bankovníctví, str. 380

výsledcích dlužníka a vztahuje se na všechny závazky příslušného dlužníka vůči bance. Klasifikace úvěrů je uvedena v příloze č. 1.

Banka vytváří opravné položky k jednotlivým klasifikovaným pohledávkám minimálně v následující výši. Ke sledovaným pohledávkám je upravená hodnota pohledávek vynásobena koeficientem 0,05. K nestandardním pohledávkám je upravená hodnota pohledávek vynásobena koeficientem 0,2. K pochybným pohledávkám je upravená hodnota pohledávek násobena koeficientem 0,5. Ke ztrátovým pohledávkám je upravená hodnota pohledávek násobena koeficientem 1,0.

Banky jsou povinny předkládat ročně ČNB hlášení o pohledávkách dle jejich klasifikace a hlášení o pohledávkách nesplacených ve lhůtě včetně příloh. Banka zajistí kontrolu úplnosti a správnosti údajů. Požádá auditora, aby ověřil a vypracoval zprávu.

Omezení a podmínky pro nezajištěné devizové pozice

Banky, které provádí operace s devizovými hodnotami, jsou vystaveny riziku ztráty v důsledku pohybu měnových kurzů (kurzové riziko). Kurzové riziko závisí na velikosti devizové pozice a na míře pohybu kurzů měn, ve kterých má banka otevřené devizové pozice.

Devizovými aktivy a pasivy jsou rozvahové a podrozvahové položky v dané cizí měně nebo položky přepočtené do korun, které mají vzhledem ke kurzovému riziku charakter cizí měny.

2.5.5 Omezení některých investic a poskytování úvěrů ke spřízněným osobám

Cílem tohoto opatření je stanovení určitých omezení ve vztahu bank a osob blízkých bance zamezující bance držet úvěrová nebo majetková aktiva, která by byla spojena s akciemi banky nebo akcionáři banky.

2.6 Povinné pojištění vkladů

„Účelem ochrany vkladů je zvýšit a upevnit důvěryhodnost bankovního systému a podporovat motivaci široké veřejnosti ke spoření. Ochrana vkladů zaručuje klientům výplatu vkladů v případě úpadku banky nebo větších likvidních obtížích. Podstatným

způsobem tím uklidňuje vkladatele, kteří i v případě přechodných finančních obtíží své banky neprovádějí panické a masívní výběry.“³

Pojištění vkladů slouží jako prostředek ochrany peněz uložených v bankách (prostřednictvím bankovních účtů a případně jiných typů produktů). Tyto peníze jsou pojištěny, takže v případě pádu banky dostanou vkladatelé své prostředky, nebo alespoň jejich velkou část zpět od pojistitele. Toto pojištění si klade za cíl ochranu jak jednotlivých střadatelů, tak i bank, tedy celkovou stabilitu bankovního trhu. V mnoha zemích, včetně zemí Evropské unie (tedy i České republiky) je pojištění vkladů povinné.

Výchozí myšlenkou tohoto nástroje je zvýšení důvěryhodnosti bankovního systému v tom smyslu, že při případném úpadku banky neutrpí vkladatelé v zásadě žádné ztráty ze svých vkladů. Jejich důvěra v bezpečnost uložených prostředků se tak zvyšuje.

Hlavním cílem pojištění vkladů je tedy ochrana vkladatelů, a v této souvislosti můžeme hovořit i o jisté „sociální funkci“ tohoto systému.

Tento druh ochrany klienta v rámci finančních služeb je postavený na zásadě ručení úvěrových institucí za vklady do určité výše **prostřednictvím společného fondu** všech úvěrových institucí daného členského státu Evropské unie. Významným krokem ochrany klientů bank v Evropské unii bylo schválení směrnice č. 94/19/ES, o systémech ručení vkladů („směrnice o pojištění vkladů“). Všechny členské státy Evropské unie musí mít fungující systém pojištění vkladů, který zaručuje náhradu do výše nejméně 20 000 EUR s maximálně 10% spoluúčastí (omezení výplaty nesmí být tedy nižší než 90%). Některé státy se samostatně rozhodly zavést ještě vyšší povinné pojištění vkladů. Kvůli celosvětové finanční krizi v roce 2008 došlo v několika zemích k dalšímu výraznému navyšování záruk, načež se na zasedání Rady ministrů hospodářství a financí 7. října 2008 ministři financí států EU dohodli, že by tato záruka měla být v celé EU navýšena nejméně na 50 000 EUR a do 100%. Některé státy zvýšily hranici do 100 000 EUR.

³ POLIDAR, Vojtěch. Management bank a bankovních obchodů, str. 284

Dle této směrnice musí existovat ve všech členských státech Evropské unie takový systém pojištění vkladů, jehož financování je zajištěno bankovním sektorem. Vkladem zde rozumíme jakýkoliv kreditní zůstatek, jenž představuje peněžní prostředky vložené na účet nebo vyplývající z normálních bankovních transakcí, dále pak jakýkoli dluh stvrzený certifikátem vydaným úvěrovou institucí.

Pojištěny jsou veškeré vklady jak fyzických, tak právnických osob, jež jsou vedené v pojištěných institucích v české nebo cizí měně, a to včetně úroků. Pojištěny jsou tak zejména kreditní zůstatky na běžných, termínovaných či vkladových účtech nebo vkladních knížkách, vklady potvrzené vkladovým certifikátem, vkladním listem nebo jiným dokumentem.

Pojištěná instituce je povinna zabezpečit identifikaci vkladatele při vedení jeho účtu nebo přijetí jeho vkladů a vést tyto údaje ve své evidenci.

Pojištění se nevztahuje na vklady bank, finančních institucí, zdravotních pojišťoven a státních fondů. Pojištěny nejsou také vklady, které je pojištěná instituce oprávněna zčásti zahrnout do svého kapitálu, tedy podřízený dluh. Pojištění se také dále nevztahuje na směnky a na jiné cenné papíry, akcie a dluhopisy.

V České republice bylo povinné pojištění vkladů zavedeno zákonem o bankách, na základě kterého vznikl Fond pojištění vkladů a byla stanovena výše výplaty, jejímž základem je souhrn všech pojištěných vkladů, nejvýše však 25 000 EUR, a výplata činila 90% tohoto základu. Na základě dohody byl v roce 2008 zákon novelizován, limit byl zvýšen na 50 000 EUR (asi 1,24 milionů Kč) a spoluúčast vkladatelů byla zrušena.

Hlavní námitky proti přílišné ochraně vkladatelů jsou spojeny dvěma doprovodnými jevy a to morálním hazardem a nepříznivým výběrem. Aktuální stav pojištění vkladů ve vybraných zemích Evropské unie je uveden v tabulce č. 2.1.

Tabulka č. 2.1 Aktuální stav pojištění vkladů ve vybraných zemích Evropské unie :

Země	Záruka
Dánsko	veškeré vklady
Německo	veškeré vklady
Portugalsko	veškeré vklady
Rakousko	veškeré vklady
Slovensko	veškeré vklady
Velká Británie	do 64 000 EUR
Česká republika	do 50 000 EUR
Litva	do 100 000 EUR
Polsko	do 50 000 EUR
Řecko	do 100 000 EUR
Španělsko	do 100 000 EUR
Švédsko	do 52 000 EUR
Francie	do 70 000 EUR
Itálie	do 103 291 EUR
Maďarsko	do 24 000 EUR
Nizozemsko	do 40 000 EUR

Zdroj : www.penize.cz

2.6.1 Morální hazard

Morální hazard je výsledkem zvyšování rizikovosti operací jak ze strany vkladatelů i bank. Vkladatelé nemají potřebu rozlišovat mezi „dobrou“ a „špatnou“ bankou, pokud mají vklady pojištěné. To vede k tomu, že si vkladatelé vybírají často banky nikoliv podle jejich důvěryhodnosti, ale podle výše bankou nabízených úrokových sazeb z vkladů. Obecně však přitom platí vztah, že čím vyšší úroky z vkladů banka nabízí, tím vyšších musí dosahovat výnosů a tím i rizikovější aktivní operace musí banka provádět.

Ani banky se tak nemusejí obávat rizikových operací, protože jejich případné ztráty na pojištěných vkladech uhradí pojišťovna. Banky tak z toho důvodu nejsou vystaveny nebezpečí náhlých výběrů pojištěných vkladů z důvodu poklesu důvěry klientů.

Morální hazard může být snadno odstraněn zrušením pojištění depozit, vkladatelé pak ale nebudou chráněni proti případným ztrátám a již při náznacích problémů dané banky mohou vkladatelé propadnout panice a začít hromadně vybírat vklady z banky což podpoří její problémy a vedlo by to k pádu banky. Riziko úpadku banky, která by měla původně

pouze dočasné a drobné problémy, by se tak výrazně zvýšilo. Obdobně by při úpadku jedné z bank mohla nastat panika mezi vkladateli u jiných, jinak „zdravých“ bank a hromadné výběry by se tak mohly rozšířit v celém bankovním sektoru a vést ke vzniku systémového rizika, respektive rizika nákazy nebo také rizika domino efektu.

2.6.2 *Nepříznivý výběr*

Nepříznivý výběr spočívá v růstu pravděpodobnosti vstupu rizikových subjektů do sféry bankovníctví. Tyto subjekty bývají orientovány pouze na vysoce výnosné a tím pádem i vysoce rizikové operace, přičemž velmi malé nebezpečí hromadných výběrů pojištěných vkladů tyto subjekty podněcuje ke vstupu do bankovní sféry. U těchto rizikových subjektů je však současně i vyšší pravděpodobnost úpadku, než je tomu u bank „normálních“.

Toto nebezpečí nepříznivého výběru může být sníženo vybudováním vysokých bariér proti vstupu do bankovního odvětví, zejména v podobě požadavků na vysoký základní kapitál.

2.7 *Existence věřitele poslední instance*

Jednou ze základních funkcí centrální banky je, že působí jako banka bank. Poskytuje tedy úvěry obchodním a dalším bankám. Banky čerpají úvěry od centrální banky ze dvou hlavních důvodů a to proto, aby získaly další zdroje pro financování aktivních operací (tedy motiv ziskový) a proto, aby docílili zvýšení likvidity.

Mají-li banky problémy se likviditou, které nelze řešit běžnými úvěry a neuspějí ani na mezibankovním trhu, obrací se na centrální banku se žádostí o „nouzový“ úvěr. V tomto případě centrální banka vystupuje jako poslední možný subjekt, který je schopen doplnit banky zdroje formou úvěru. Vystupuje tedy jako „věřitel poslední instance“.

Hlavním smyslem existence věřitele poslední instance je předcházení systémovému riziku. Pokud by totiž snadno padla jedna banka, mohlo by to mít návaznost na pád více bank a to by mohlo vést k pádu bankovního systému v celé zemi. Věřitel poslední instance má tedy vliv na bezpečnost, důvěryhodnost a efektivnost bankovního systému.

Systémové riziko spočívá v nebezpečí ohrožení likvidity „zdravých“ bank z důvodu úpadku nějaké jiné obvykle velké banky. Kolaps jedné banky může vést k obavám vkladatelů u jiných bank. Pak může dojít k tzv. útěku hotovosti, což znamená hromadné výběry vkladů z bank. Do problémů se pak mohou dostat i zdravé banky.

Při úpadcích bank obecně platí, že čím větší jsou tyto banky, tím horší jsou potencionální důsledky jejich pádu na bankovní systém. Dochází tak často k naplnění nepsaného pravidla a tím je, že dané banky jsou „příliš velké na úpadek“ („too big to fail“).

Ochrana velkých bank však může být v tržním prostředí diskriminačním jevem vůči bankám menším. Vede také k narušení tržní disciplíny velkými bankami a k přesunům vkladů z malých, nechráněných do velkých, víceméně chráněných bank.

2.8 Povinná míra rezerv

Povinné minimální rezervy představují povinně vytvářené vklady bank u centrální banky. Zatímco pro banky představují položku aktiv, pro centrální banku představují naopak položku pasiv.

Výše povinných minimálních rezerv je obvykle stanovena procentní sazbou z vkladů domácích nebankovních subjektů (primárních vkladatelů) uložených u bank. Skutečná výše povinných minimálních rezerv je pak vypočtena jako průměrný stav povinných minimálních rezerv za určité období. Počítají se obvykle zpětně ze zůstatků na příslušném účtu na konci každého dne.

Výše primárních vkladů v bankách, z nichž se PMR počítají, je určena nejčastěji jako průměr stavů několika posledních období, ke kterým banky periodicky sestavují a zasílají své výkazy do centrální banky. V České republice tak banky činí 3x do měsíce a výše vkladů je pak určena průměrem stavů z uplynulých tří dekad.

PMR se v rámci České republiky úročí teprve od roku 2001 a to lombardní sazbou.

Existence povinných minimálních rezerv je sporná ve vyspělých tržních ekonomikách. Nasvědčuje tomu vývoj, kdy v řadě zemí PMR již neexistují. Jako příklad takovýchto ekonomik můžeme uvést Austrálii, Dánsko, Kanadu, Švýcarsko. V řadě dalších zemí dochází ke snižování sazeb PMR, příkladem zemí s takovýmto vývojem PMR můžeme

uvést Velkou Británii, USA. V bankovním systému České republiky lze v posledních letech také pozorovat tendenci ke snižování sazeb PMR. S účinností od 7. října 1999 byla sazba snížena z 5% na 2%. Od té doby nebyly sazby změněny. S vývojem PMR v ČR se můžeme blíže seznámit v tabulce č. 2.2 a grafu č. 2.1.

Tabulka č. 2.2 Vývoj PMR v ČR od 1993 do 1999 :

Rok	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Banky	9%*, 3%**	12%*, 3%**	8,5%	11,5%	9,5%	7,5%	2%
Stavební spořitelny a ČMZRB***	x	x	4%	4%	4%	4%	2%

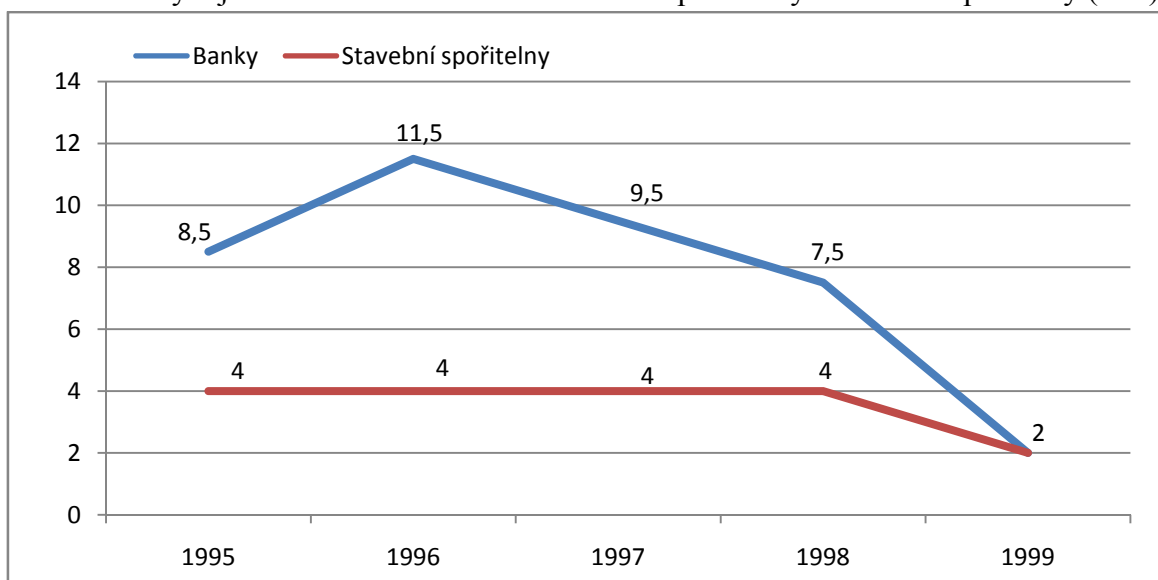
* z primárních vkladů na viděnou

Zdroj : ČNB

** z termínovaných závazků vůči nebankovním subjektům

***Českomoravská záruční a rozvojová banka, a. s.

Graf č. 2.1 Vývoj PMR v ČR od roku 1995 do 1999 pro banky a stavební spořitelny (v %)



Zdroj : Česká národní banka

2.9 Pravidla ochrany před nelegálními praktikami

Systém regulace a dohledu bank musí mimo jiné vytvářet určité bariéry před nelegálními praktikami bank a jejich klientů. Pokud by tyto praktiky byly realizovány častěji a ve větším rozsahu, mohlo by dojít k ohrožení bezpečnosti a zejména důvěryhodnosti celého bankovního systému České republiky.

Nelze vytvořit pravidla, která by úplně vymýtila podvody, zneužití a další nelegální praktiky. Hlavním úkolem regulace bankovního sektoru v této oblasti je však tato rizika minimalizovat a v souladu s tím vytvořit co nejjednodušší systém mezi jednotlivými bankami navzájem. Pokud by neexistoval koordinovaný přístup k těmto činnostem, mohlo by se lehce stát, že banky v zemích, jež vytváří dostatečné účinné zábrany, ztratí řadu klientů ve prospěch bank těch zemí, kde jsou pravidla liberálnější.

Rozsah nelegálních praktik prováděných bankami či jejich prostřednictvím se může pouze odhadovat. S rozvojem nových finančních instrumentů a bankovních aktivit navíc rostou možnosti spekulace a nelegálního obcházení stanovených pravidel.

Regulace a dohled se v této oblasti soustřeďuje především na tzv. důvěrné obchody a praní špinavých peněz.

2.9.1 Důvěrné obchody (*insider trading*)

Důvěrné obchody jsou spojené s využitím, respektive zneužitím vnitřních informací, které jsou jiným subjektům nedostupné a pro jiné subjekty exkluzivní. K takovýmto obchodům dochází především při nákupu a prodeji cenných papírů, které jsou obchodovatelné na burzách, ale může k nim docházet i při jiných operacích (např. úvěrových operacích).

2.9.2 Praní špinavých peněz (*money laundering*)

*„Praní špinavých peněz (*money laundering*) představuje legalizaci příjmů z nezákonných činností. V drtivé většině jde o hotovostní peníze, které pocházejí z nezákonných obchodů se zbraněmi, drogami, prostitutí, z nelegálních heren, sázkových a dostihových kanceláří a dalších forem „obchodů“ organizovaného zločinu, včetně terorismu. Hlavním a v podstatě jediným smyslem „vyprání“ těchto peněz je získání legitimacy, tedy přeměna hotovosti na aktiva se zdánlivě legitimním původem.“⁴*

⁴ REVENDA, Z. Centrální bankovníctví, str. 497

Špinavé peníze bývají přesunovány mezi různými státy, a to buď z toho důvodu, že jsou v řadě zemí značně nedokonalá pravidla ochrany před praním špinavých peněz, nebo protože se těmito přesuny snaží pachatelé „zamést“ stopy.

Je-li pomínuta možnost zabránění aktivitám, jež vedou ke vzniku takovýchto peněz, o což se starají instituce stojící mimo bankovní systém, a možnosti praní špinavých peněz mimo banky, objeví se před námi otázka, jakým způsobem lze bránit nabytí legitimacy „špinavých peněz“. Řešení je poměrně jednoduché, složitější je ovšem jeho prosazení v praxi. Praní špinavých peněz prostřednictvím bank lze bránit různými způsoby:

- Uzákoněním a dodržováním předpisů o nutnosti prokazovat původ prostředků, které jsou ukládány na bankovní konta,
- Zrušením, respektive výrazným omezením možnosti otevírat anonymní bankovní konta a disponovat s nimi,
- Zavedení povinnosti bank evidovat všechny transakce přesahující určitou stanovenou výši.

Se zaváděním těchto předpisů do praxe je však spojen poměrně tvrdý odpor ze strany bank, které argumentují narušením „nedotknutelné zásady“ bankovního tajemství. Odpor ze strany bank se zvyšuje zejména v situaci, kdy jsou v jiných zemích příslušné předpisy liberálnější, nebo dokonce nejsou přijaty vůbec. Banky se v takovýchto situacích obávají ztráty konkurenční schopnosti. Z toho důvodu je institucemi bankovní regulace a dohledu kladen velký důraz na harmonizaci a koordinaci postupů mezi jednotlivými zeměmi.

Od 1. září 2008 je v ČR účinný Zákon č. 253/2008 Sb. o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Tímto zákonem byla provedena implementace platných evropských právních předpisů a směrnic.

2.9.3 Bankovní tajemství

Pro provádění bankovních operací a ochraně všech zúčastněných stran je pro banky důležitou povinností dodržování bankovního tajemství, představující nedílnou součást Zákona o bankách. Bankovní tajemství zajišťuje ochranu osobní identifikace každého klienta banky, nutnou pro všechny bankovní operace a transakce. Bankovní tajemství

znamená povinnost banky nesdělovat bez výslovného souhlasu klienta nic nikomu o něm, o službách, které využívá, a ani o stavu jeho prostředků na účtech, které pro něj vede.

V České republice nelze v rámci bankovníctví realizovat anonymní operaci či obchod, banka má povinnost držet všechny informace o klientovi a jeho finančních transakcích v tajnosti a nese zákonnou odpovědnost za to, kdyby bez výslovného souhlasu klienta sdělila informace o něm jiným osobám či institucím.

Každý účastník obchodu se musí při transakci převyšující částku 1 000 EUR (tedy zhruba 25 tisíc Kč) identifikovat. Bankám je také přidělena povinnost sledovat a kontrolovat obchody svých klientů, kteří mají povinnost transakce nad 15 000 EUR (což je asi 375 tisíc Kč) doložit smysl a účel transakce a původ prostředků v ní použitých.

Tato norma zavádí do českého práva směrnici Evropské unie, ta má pomoci bojovat proti financování terorismu a organizovaného zločinu a také ztížit možnost legalizovat výnosy z trestné činnosti.

2.10 Finanční arbitr

Hlavním smyslem existence finančního arbitra je zajištění rychlého, bezplatného a efektivního vyřizování sporů mezi institucemi a jejich klienty mimosoudní cestou.

Systém mimosoudního řešení sporů je standardní cestou, jak umožnit spotřebitelům rychle a levně vyřešit spory s finančními institucemi. Pokud totiž dnes v České republice instituce odmítne reklamaci, nezbyvá spotřebiteli než to nechat být nebo podat žalobu k soudu, což je složité, drahé a trvá to i několik let.

I v zemích, kde soudy fungují pružněji než v ČR, proto vznikly instituce, kam může spotřebitel směřovat svou stížnost na instituci a rychle a levně, bez složitějších formalit dosáhnout závazného rozhodnutí.

Finanční arbitr je, tedy jednoduše řečeno kompetentní k tomu, aby rozhodoval spory mezi institucemi, tedy bankami nebo institucemi vydávajícími elektronické platební prostředky, a jejich klienty při provádění převodů peněžních prostředků, opravného zúčtování, inkasní formy placení nebo užívání elektronických platebních prostředků.

Institut finančního arbitra byl zřízen v rámci harmonizace práva České republiky se zeměmi Evropské unie a to k 1. lednu 2003, dle zákona č. 229 / 2001 Sb., o finančním arbitrovi.

Řízení se zahajuje na návrh navrhovatele. Finanční arbitr rozhoduje ve věci sporu bez zbytečného odkladu nálezem. Ve věci rozhodne do 30 dnů ode dne zahájení řízení, pokud nastane zvlášť složitý případ, rozhodne nejdéle do 60 dnů. Nemůže-li být vzhledem k povaze věci rozhodnuto ve stanovené lhůtě, může být finančním arbitrem lhůta přiměřeně prodloužena. Pokud je nález vyhovující návrhu navrhovatele, a to i jen z části, je instituci uložena současně povinnost zaplatit sankci ve výši 10% z částky, kterou je instituce podle nálezu povinna zaplatit navrhovateli, nejméně však 10 000 Kč.

Finanční arbitr má oprávnění řešit spory, pokud nastaly po okamžiku účinnosti zákona o finančním arbitrovi, a jestliže částka, která je předmětem sporu nepřesahuje částku 50 000 EUR. Jako příklad řešených sporů můžeme uvést např. neoprávněné použití platební karty při platbě u obchodníka nebo v bankomatu, neoprávněný převod v rámci internetového bankovníctví, nepozváněný převod finančních prostředků z účtu.

Do pravomoci finančního arbitra však nepatří spory, jež se týkají hypoték, úvěrů, stavebního spoření, spory vzniklé mimo členské státy Evropské unie.

Hlavním přínosem této funkce pro klienty finančních institucí je rychlost v rozhodování, nezaplatnění řízení a vysoká znalost problematiky.

2.11 Bezpečnostní trendy bankovních institucí

Bankovníctví je odvětvím ekonomiky, které je závislé na informačních technologiích a na informačních systémech. Zapojování moderních trendů i do bankovní sféry je velmi podstatné, neboť tím instituce lákají nové zákazníky na stále se zlepšující a vyvíjející se kvalitu služeb, které jsou klientům „šity na míru“.

Využívání informačních systémů a technologií představuje konkurenční výhodu v řízení vztahu se zákazníky, a také cestu k interním úsporám, které vyplývají z efektivního fungování procesů. Tato vyvíjející se kvalita bankovních služeb má však větší a větší

požadavky na bezpečnost. Rostou také podstatně nároky regulátorů na kontrolní prostředí banky, nároky na ochranu osobních údajů klientů.

Pokud si banky chtějí zachovat konkurenceschopnost, je pro ně nezbytné využít **outsourcing**, ten je v oblasti České republiky ovlivněn mimo jiné zákonem o bankách a zákonem o ochraně osobních údajů. Pokud banky chtějí outsourcovat aktivity, musí si k tomu připravit analýzu rizik, která jsou s danou aktivitou spojena. Musí si stanovit způsob, jakým riziko budou řídit, monitorovat a eliminovat.

Díky rostoucímu objemu zpracovávaných dat, využíváním komplexnějších systémů automatizace procesů a intenzivnějším využíváním internetových technologií roste i množství incidentů a potenciálních hrozeb. Investice do pořízení síťových bezpečnostních prvků neustále rostou a každoročně se zvyšují.

Základním a nejjednodušším způsobem jak problémům předcházet je poučit zaměstnance. Zvýšit povědomí managementu o existujících rizicích a jeho ochota rizika snižovat. V bankovních institucích jsou preventivně instalovány softwarové nástroje, které slouží k monitorování chování klientů.

3 Vliv jednotlivých způsobů ochrany na klienta a jejich význam pro finanční stabilitu

V další kapitole je řešeno, jak v jednotlivých případech zafungují určitá opatření, která slouží ke stabilizaci a regulaci bankovního sektoru. Jaký vliv mají tato opatření na finanční stabilitu a tím i celé ekonomiky.

Už díky vysoké regulaci vstupu do bankovního sektoru jsou klienti bankovních institucí chráněni před nestabilními institucemi. Splnit tyto podmínky není pro bankovní instituce jednoduchou podmínkou a nebýt těchto podmínek, měl by bankovní sektor velké potíže. Pomineme-li tuto základní podmínku, existuje zde celá řada opatření, která musí zafungovat v určitých případech, které v praxi mohou nastat, a proti kterým musí být bankovní instituce chráněny.

3.1 Ukazatel kapitálové přiměřenosti a rizikovost bankovních institucí

Ukazatel kapitálové přiměřenosti slouží k regulaci množství kapitálu, který si banka musí nechat jako své rezervy pro případ, kdyby nastaly nečekané výdaje.

Kapitál je prostředek, který chrání banku před nesolventností. Pokud se stávají některá aktiva banky nedobytnými (pokud třeba některý klient nesplatí svůj úvěr) a banka je musí odepsat, snižují se tedy její aktiva, a to je spojeno se stranou výnosů z těchto aktiv. Relativně platí, že čím větší kapitál má banka ve vztahu k aktivům, tím více ztrát může být kryto, odepsáno z aktiv na úkor kapitálu, vklady věřitelů jsou tedy bezpečnější.

Pokud banka udržuje relativně nízkou hladinu kapitálu, může se stát, že ztráty z nedobytných pohledávek banky budou vyšší než její kapitál. To by znamenalo, že hodnota veškerých aktiv by se po započtení ztrát stala nižší než suma celkových závazků banky vůči jejím věřitelům a banka by se stala „technicky nesolventní“.

Čím větší je tedy relativní výše kapitálu (kapitálová přiměřenost), tím je banka bezpečnější. Zcela absolutně však tento závěr neplatí. Vezmeme-li v potaz, že výnosnější aktiva jsou rizikovější, dojdeme k dalšímu a poněkud paradoxnímu závěru a to, že snahy o splnění požadavků kapitálové přiměřenosti mohou v bankách vést k orientaci na rizikovější

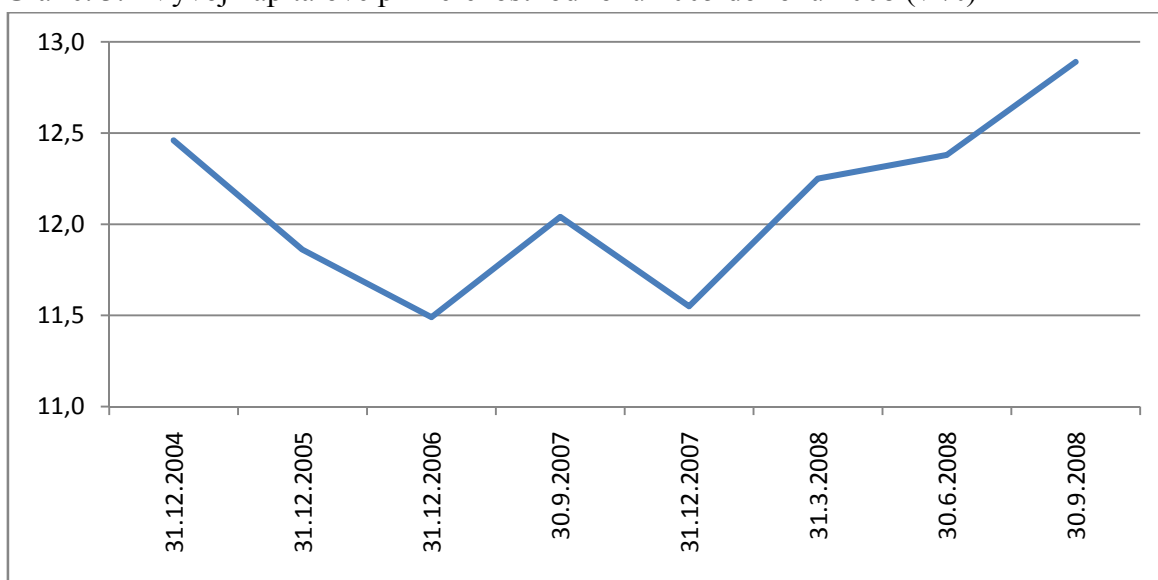
aktiva a nebo banka zvolí jiný způsob. V tabulce č. 3.1 a následujícím grafu 3.1 můžeme sledovat vývoj kapitálové přiměřenosti v posledních letech.

Tabulka č. 3.1 Vývoj kapitálové přiměřenosti od roku 2005 do roku 2008

Datum	Kapitálová přiměřenost (%)
31.12.2004	12,46
31.12.2005	11,86
31.12.2006	11,49
30.9.2007	12,04
31.12.2007	11,55
31.3.2008	12,25
30.6.2008	12,38
30.9.2008	12,89

Zdroj : ČNB

Graf č. 3.2 Vývoj kapitálové přiměřenosti od roku 2005 do roku 2008 (v %)



Zdroj : ČNB

Výhody pro klienta

Tím, že je zaveden tento ukazatel přiměřenosti kapitálu, tak bank musí držet stanovenou výši kapitálu, aby pokryla svá rizika. Hlavně tržní, úvěrové a operační a tím se zároveň stávají stabilnější a pro klienty důvěryhodnější.

3.2 Ochrana klientů pomocí Fondu pojištění vkladů

O výplatu pohledávek z pojištěných depozit se stará Fond pojištění vkladů (dále Fond). Jeho činnost je upravena zákonem č. 21/1992 Sb., o bankách. Jeho hlavním posláním je poskytování náhrad za pohledávky z vkladů fyzickým a právnickým osobám za podmínek, jež stanoví zákon. Ke splnění hlavního poslání může vykonávat další činnosti, jež mu stanoví zákon.

Prostředky k výplatám náhrad získává Fond z příspěvků pojištěných institucí. Účast na systému pojištění je povinná pro všechny banky a pobočky zahraničních bank s výjimkou zahraničních bank, které prokážou v České národní bance, že se účastní jiného takového systému, který oprávněným osobám zaručuje nejméně stejný stupeň ochrany, jaký je požadován právem Evropského společenství.

Z Fondu lze čerpat prostředky podle zákona o bankách pouze na úhradu pojištěných vkladů oprávněným osobám a na splátky dluhů Fondu. Vybrané prostředky může Fond bezpečně investovat a zhodnocovat je. Pokud prostředky Fondu nepostačí k výplatě náhrad, obstará si požadovanou sumu na finančních trzích. Největší část prostředků je uložena do dluhopisů ČNB a do státních dluhopisů nebo dluhopisů bank a podniků.

Hlavní příčinou existence Fondu je výplata náhrady klientům pojištěných institucí v úpadku. Dle zákona o bankách musí výplata začít nejpozději 3 měsíce ode dne vyhlášení platební neschopnosti banky. V mimořádných případech může být tato lhůta prodloužena o 3 měsíce, nejvýše však dvakrát. Na náhradu má oprávněná osoba nejdéle 5 let po datu zahájení výplat.

Za dobu své existence Fond vyplácel náhrady vkladů v šestnácti případech, při kterých poskytl ke dni 31. 12. 2007, v podobě dvanácti řádných a čtyř dodatečných výplat, náhrady vkladatelům dvanácti bank v celkové výši 25,479 mld. Kč.

V roce 2007 Fond uplynutím zákonné pětileté lhůty ukončil výplaty dodatečných náhrad vkladatelů Pragobanky, Universal banky a Moravia Banky, Zároveň Fond pokračoval ve výplatách řádných náhrad vkladatelům Union banky a Plzeňské banky. Celkový souhrn vyplacených řádných i dodatečných náhrad za rok 2007 představoval částku 9,73 mil. Kč. (Zdroj : Fond pojištění vkladů) V tabulce č. 3.2 je zachycena výše náhrad vyplacená Fondem pojištění vkladů do roku 2007.

Tabulka č. 3.2 : Náhrady vyplacené z Fondu pojištění vkladů do 31.12.2007 (v mil.kč)

Banka	Den zahájení plateb	Náhrady vyplacené do 31.12.2007
Česká banka, a.s.	11.12.1995	947,95
AB banka, a.s.	31.1.1996	0,03
První slezská banka, a.s.	15.5.1996	217,48
Podnikatelská banka, a.s.	17.6.1996	1 073,54
Realitbanka, a. s.	24.7.1996	23,97
Velkomoravská banka, a.s.	29.7.1996	1 006,09
Kreditní banka Plzeň, a.s.	23.9.1996	580,30
Pragobanka, a.s.	1.12.1998	414,13
Universal banka, a.s.	17.5.1999	2 299,75
Moravia banka, a.s.	11.10.1999	6 415,13
Union banka, a.s.	17.5.2003	12 364,88
Plzeňská banka, a.s.	7.6.2003	135,70
Celkem		25 478,95

Zdroj : Fond pojištění vkladů

Výhody pro klienta

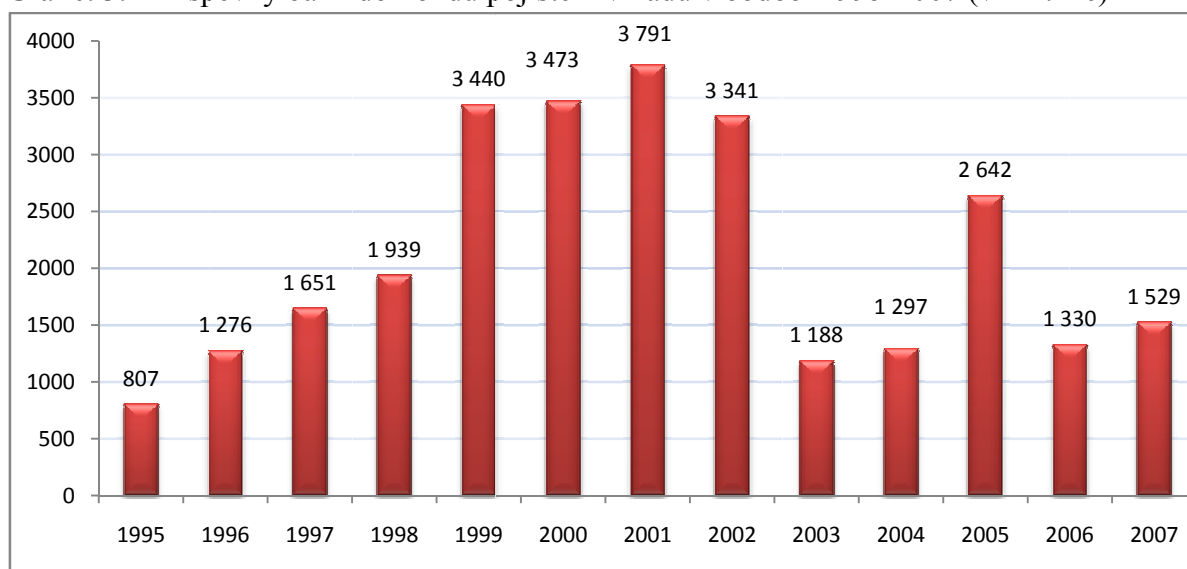
Můžeme říci, že činnost Fondu pojištění vkladů funguje dobře. Fond plní svou úlohu spolehlivě, usiluje o obezřetné hospodaření a snaží se tvořit rezervu i na nejisté náhrady klientům. Fond byl vždy schopen dostát svým závazkům a uspokojit klienty zkrachovalých bank tak, jak mu ukládal zákon. Je institucí, která bez pochyby přispívá k ochraně klienta bank v České republice a zasloužila se o utlumení důsledků finančních potíží, které v minulých letech dopadly na vkladatele nesprávně hospodařících bank. Rozsah ochrany klienta byl v minulých letech ještě stupňován postupným růstem nejvyšší hranice pro výplatu náhrad, přičemž dnešní limit je nad minimální úroveň požadovanou Evropskou unií. Díky finanční krizi v roce 2008 bylo pojištění vkladů v mnoha evropských státech stejně jako v České republice zabudováno do výše 100% pojištění vkladů. Můžeme najít jak zastánce určité míry spoluúčasti argumentující nutností zabránit morálnímu hazardu klientů, tak i odpůrce poukazující na nedostatečné schopnosti klientů správně zhodnotit důvěryhodnost a stabilitu finanční instituce.

Nevýhodu pro banku můžeme spatřovat v tom, že část vložených vkladů musí odvést do Fondu. Tím pádem vzrostou ceny bankovních produktů.

Výše příspěvku se řídí novelou zákona o bankách provedenou zákonem č. 126/2002 Sb. Roční příspěvek banky do Fondu byl stanoven na 0,1% z průměru objemu pojištěných pohledávek z vkladů za předchozí rok, včetně úroků. Průměrný objem pojištěných pohledávek z vkladů banky propočítává podle stavu pojištěných pohledávek z vkladů k poslednímu dni každého kalendářního měsíce v předchozím roce, a to včetně úroků, na jejichž připsání vznikl vkladateli nárok k témuž dni. Družstevní záložny odvádí příspěvek do Fondu od roku 2006 také ve výši 0,1% průměru objemu pojištěných pohledávek z vkladů za předchozí rok, včetně úroků. Roční příspěvek stavební spořitelny do Fondu je stanoven na 0,05% z průměru objemu pojištěných pohledávek z vkladů za předchozí rok, včetně úroků, na jejichž připsání vznikl účastníkovi stavebního spoření nárok v předchozím roce. Průměrný objem pojištěných pohledávek z vkladů stavební spořitelna propočítává podle čtvrtletních stavů pojištěných pohledávek z vkladů v předchozím roce bez započítání zálohy na státní podporu. Příspěvek do Fondu jsou banky, stavební spořitelny a družstevní záložny povinny zaplatit za předchozí kalendářní rok nejpozději do 31. ledna běžného roku. Příspěvek se platí v českých korunách.

V následujícím grafu č. 3.2 je zachycena výše příspěvků, která byla pojištěnými institucemi do Fondu odvedena.

Graf č. 3.2 Příspěvky bank do Fondu pojištění vkladů v období 1995-2007 (v mil. Kč)



Zdroj : Fond pojištění vkladů

3.3 *Alternativy ochrany vkladatelů*

Kromě systému povinného pojištění vkladů prostřednictvím Fondu pojištění vkladů, jež je součástí systému regulace a dohledu bank, existují i další alternativy ochrany vkladatelů. Tyto alternativy mohou být *doplňkem* systému povinného pojištění vkladů, nebo dokonce jeho *náhradou*. Při zvažování alternativ je nutné brát v úvahu „náklady“ alternativy, zde se jedná zejména o morální hazard a nepříznivý výběr, a „výnosy“ alternativy, kde se jedná o stupeň ochrany vkladatelů a důvěryhodnost bankovního systému jako celku.

3.3.1 *Dobrovolné pojištění vkladů*

Toto pojištění vkladů může být realizováno buď soukromými pojišťovnami, nebo garančními fondy bank.

Při dobrovolném pojištění vkladů pomocí soukromých pojišťoven můžeme očekávat zvýšení tržní disciplíny, tedy pokles míry morálního hazardu nepojištěných bank, které musejí nabízet kvalitnější služby a výhodnější podmínky než banky s pojištěnými vklady. Další výhodou může být nižší morální hazard vkladatelů, jež při tomto systému budou věnovat větší pozornost výběru banky. Pokud tuto alternativu srovnáme s povinným pojištěním vkladů, nese s sebou 2 nebezpečí :

- Zájem pojistit vklady budou mít spíše rizikovější banky – potom hrozí nepříznivý výběr.
- V případech problémů více bank může být ohrožena sama pojišťovací instituce – riziko úpadku bude vyšší u soukromé pojišťovny.

Při dobrovolném pojištění pomocí garančního fondu se pojištěné banky samy stávají jejich podílníky. Tato skutečnost obecně vede k vyššímu stupni kontroly členů fondů a zvyšuje tržní disciplínu. V případě problémů více členských bank však také garanční fond může skrývat nebezpečí.

Výhody pro banku

Dobrovolné pojištění vkladů se ve vyspělých tržních ekonomikách vyskytuje obvykle jako doplněk k povinnému pojištění. Banky, jež jsou takto pojištěny získávají

jistou konkurenční výhodu oproti bankám pojištěným pouze na povinné bázi. Tato výhoda má podobu větší důvěryhodnosti.

Nevýhody pro banku

Druhou a tedy pro banky negativní stránkou dobrovolného pojištění jsou vyšší náklady, které jsou spojeny s placením pojistného, to má za následek růst ceny bankovních produktů a tedy i odliv určité části klientů.

Výhodou pro klienty bank je zde vyšší bezpečnost a tedy i důvěryhodnost bankovních institucí, nevýhodou pro klienta je ovšem růst nákladů, protože vyšší bezpečí s sebou nese vyšší náklady.

Výhodou pro banky pak může být posílení konkurenceschopnosti banky, nevýhodou je zde také růst nákladů banky.

3.3.2 Úvěry věřitele poslední instance

Věřitelé poslední instance jsou úvěry centrální banky. Úvěrová pomoc ohroženým bankám má své meze a to ze dvou důvodů :

- Centrální banka provádí měnovou politiku – časté a rozsáhlé úvěrování bank může narušit plnění měnových cílů.
- Morální hazard bank – záleží na míře ochoty centrální banky řešit dané problémy bank.

Úvěry věřitele poslední instance nemůžeme brát jako adekvátní alternativu povinného pojištění vkladů. Představují doplňkový nástroj *krátkodobé pomoci dočasně nelikvidním bankám*.

Výhodou jak pro klienty, tak pro banky můžeme spatřovat v tom, že bankovní instituce, jež se potýkají s finančními potížemi, mohou být zachráněny, mohou být tedy zachráněny i vklady klientů bank.

Nevýhodou jak pro banky, tak pro klienty může být, že banky počítají s tím, že budou zachráněny, a tak se mohou vrhat do více rizikových investic.

3.3.3 Oddálení výplat vkladů

Toto opatření se dá použít jako ochrana před neočekávanými hromadnými výběry vkladů. Jedná o oddálení výplat vkladů z běžných účtů za předem stanovených podmínek.

Pokud je důvodem oddálení výplat vkladů dočasná ztráta likvidity, mohlo by oddálení o pár týdnů vést k uzdravení finanční situace banky. Banka utrpí pouze ztráty na pověsti. Pokud je důvodem oddálení výplat vkladů díky problémům dlouhodobého charakteru, potom ani oddálení výplat nezachrání banku před hromadnými výběry a dojde pouze k oddálení úpadku banky.

Z toho tedy vyplývá, že tato alternativa slouží pouze jako doplněk povinného pojištění vkladů.

Výhodou pro banku je, že díky dočasnému oddálení výplat vkladů může banka předejít finančním komplikacím. Nevýhodou pro klienty však může být, že výběry jejich vkladů mohou být oddalovány. Klienti tedy musí předem počítat s komplikacemi při neočekávaném výběru vkladů z banky.

3.3.4 Výplaty vkladů různými subjekty

Pokud dojde k bankrotu banky, může dojít u této alternativy k diversifikaci povinnosti vyplácení vkladů na :

- *Členy vedení banky* v podobě hmotné odpovědnosti za ztráty z vědomého porušení předpisů, za ztráty z nedbalosti, nebo z nedostatečné kvalifikační způsobilosti.
- *Akcionáře banky*, kdy jejich podíl na vyplácení může být minimální. Toto opatření by vedlo k znevýhodnění investic do akcií bank. V příslušných regulačních pravidlech by měl být zakotven princip, že ztráty banky musejí být v první řadě hrazeny akcionáři.
- *Centrální banku* jakožto věřitele poslední instance. Centrální banka by vytvářela rezervy. Použití těchto rezerv by však mělo nežádoucí měnové účinky.
- *Další banky* by při důkladně propracovaných pravidlech povinného se podílení na výplatách vkladů bankrotující banky by zřejmě vzrostla vzájemná kontrola bank, zde je však vhodné zdůraznit, že na výplatě vkladů bankrotující banky se další banky již podílejí :

- *Nepřímo* – prostřednictvím zvýšených příspěvků do pojišťovny, pojistného fondu.
- *Přímo* – na základě výzvy ze strany centrální banky.
- Státní rozpočet, jež by se měl podílet na úhradách vkladů při úpadku bank se státním podílem na kapitálu.

Výhody pro klienty

Povinné pojištění vkladů v bankách prostřednictvím státní pojišťovny nebo státního pojistného fondu nemá v současných podmínkách dostatečně rovnocennou alternativu. Jako nejpodobnější varianta se jeví fondy peněžního trhu, jejichž významnější role je ale v České republice spíše vzdálenější budoucností, a systém garančních fondů, pouze jako doplněk k povinnému pojištění. Případné zdokonalování ochrany vkladatelů v bankách se tedy týká především konkrétních otázek spojených se systémem povinného pojištění vkladů. Hlavním kritériem musí být plnění cílů, které touto ochranou sledujeme, dalším kritériem pak musí být snižování nevýhod plynoucích z asymetrie informací a udržování únosné míry morálního hazardu a nepříznivého výběru ve vztahu k finanční disciplíně bank.

3.4 Další návrhy Ministerstva financí na zlepšení postavení klientů v bankovním sektoru

Ministerstvo financí navrhuje některá opatření na zlepšení postavení a tudíž i ochrany klientů v bankovním sektoru.

3.4.1 Bariéry přechodu k jiné bance

Základem fungování konkurenčního trhu je variabilní nabídka bankovních produktů a jednoduchá možnost jejich substituce. V případě banky můžeme hovořit o složitosti výměny banky. Pokud má klient zájem na tom změnit bankovní instituci, musí absolvovat složitou administrativní proceduru zrušení původního účtu a nastavení účtu nového. Problémem a komplikací pro klienta zde je to, jaká je výše nákladů na provedení změn, zejména pak na opuštění původní banky a kolik času musí strávit s administrativou a docházením do banky.

- **Povinný přestupní servis**

Změna banky je spojena s velkou administrativní náročností, kdy vedle založení nového účtu je potřeba zrušit účet starý, převést veškeré trvalé příkazy, povolení k inkasu a tak dále. Banky by proto měly připravit systém, ve kterém klient pouze podepíše smlouvu o novém běžném účtu a zároveň udělí nové bance plnou moc ke zrušení starého účtu, převedení všech trvalých plateb a inkas.

- **Výstupní poplatky**

Řada bank si účtuje poplatek za zrušení účtu, ovšem žádná si neúčtuje poplatek za založení účtu. Administrativní náklady na obě tyto operace jsou ovšem velmi podobné. Ministerstvo financí proto doporučuje zrušit veškeré výstupní poplatky.

- **Rychlost změny**

Banka, od které klient odchází, neprovede zrušení účtu okamžitě, ale s odvoláním na možné pohledávky za klientem kvůli použití platební karty vztah udržuje ještě několik měsíců. Po celou dobu klient stále platí poplatky za vedení účtu. Součástí přestupního servisu by byl souhlas klienta s vypořádáním dodatečných pohledávek mezi starou a novou bankou, což by umožnilo okamžité ukončení smluvního vztahu a placení poplatků staré banky.

- **Trvalé číslo účtu**

Hlavní překážkou přechodu klientů k jiné bance zejména u podnikatelů jsou náklady spojené se změnami čísla účtu na firemních dokumentech. Podobně jako v telekomunikačním sektoru proto navrhuje Ministerstvo financí v zájmu posílení konkurence zavést přenositelnost čísla bankovního účtu, založeného na mezinárodním formátu IBAN.

3.4.2 Srovnatelnost informací

Správná volba banky není možná bez příležitosti jednoznačně srovnat cenu nabízených služeb. Současné ceníky tuto možnost neumožňují a pro klienta je obtížné podle složitých ceníků propočítat konkrétní částku, kterou by měl v jednotlivých bankách platit.

- **Jednotná terminologie ceníků**

Ceníky bank používají pro stejné operace různé termíny, což znemožňuje rychlé srovnání cen. Ministerstvo financí proto navrhuje jednotnou terminologii 30 – 40 základních bankovních operací. Banky by musely v cenících u základních operací využívat pouze schválenou terminologii.

- **Uvádění celkové ceny operací**

Ceníky bank často místo celkové ceny rozdělují cenu za určitou operaci do několika částí. Například místo celkové ceny za převod peněz do jiné banky si klient musí sám v různých částech ceníku najít cenu za převod, cenu za použití určitého kanálu a cenu za účetní položku. Ministerstvo financí proto navrhuje, aby banky povinně v ceníku uváděly cenu za celou operaci a ne za jejich jednotlivé části.

- **Povinné informování o stížnostech klientů**

Banky své klienty o změnách ceníku obvykle informují pouze stručně na výpisech a neklienti nemají možnost získat informace o tom, jak často banky mění své ceníky. Ministerstvo financí proto doporučuje, aby banky musely o každé změně ceníku vedle klientů informovat také standardizovanou formu ČNB s Ministerstvem financí, které by tyto informace zveřejňovaly na svých internetových stránkách. Široká veřejnost by tak získala dlouhodobý přehled o chování bank a možnost srovnávat rozsah změn ceníků bank.

3.4.3 *Cena balíčků*

Analýzy prokázaly, že si banky v některých případech účtují za své balíčky více, než pokud by si klient nakoupil jednotlivé produkty zvlášť. Využívají tak obtížné srovnatelnosti jednotlivých produktů. Bylo by vhodné stanovit, že každý balíček nesmí být dražší, než jakákoliv jiná možnost složení výsledného balíku produktů. Klientům, využívajícím předmětný balíček, by tak banka musela nahradit škodu.

3.4.4 *Povinné informování o stížnostech klientů*

Pro klienta, který se rozhoduje o nákupu bankovní služby, je důležité znát počet stížností a jejich oprávněnost na dané bankovní produkty. Ministerstvo financí proto

navrhuje, aby banky čtvrtletně publikovaly a v dohodnuté struktuře zasílaly ČNB a Ministerstvu financí informace o tom, kolik stížností bylo podáno, kolik z nich oprávněně a čeho se týkaly. Podobná informační povinnost bude stanovena také finančnímu arbitrovi, aby tak mohl plně informovat o své činnosti a rozhodování.

3.5 Etika v oblasti bankovníctví

Etický kodex upravuje jednotlivé situace a vztahy mezi jednotlivými subjekty, obecné zásady chování bank, vztah pracovníka k bance, v níž je zaměstnán, vztahy pracovníka banky ke klientele, vztahy bank navzájem.

Banky působící na trhu České republiky musí dodržovat platné zákony a závazné postupy stanovené regulátorem, tedy Českou národní bankou. Kromě právně závazných norem se banky dobrovolně přihlašují k dalším pravidlům chování, která jsou přijímána ve formě kodexů nebo standardů a která mají napomáhat v prosazování korektních vztahů na finančním trhu a zlepšit jejich úroveň. Banky tak mohou dobrovolně přistoupit ke kodexům nebo standardům a dodržovat jimi stanovená pravidla chování.

Existuje několik kodexů, kterými se určité bankovní instituce řídí, na příklad můžeme uvést Etický kodex finančního trhu a Etický kodex České bankovní asociace, existuje však celá řada dalších kodexů, které se zabývají etikou na finančních trzích.

Etický kodex České bankovní asociace najdeme v příloze č. 2. Tento kodex je z roku 1993, naposledy revidovaný v roce 2007, ten dále stanoví etické normy bankovních činností. Normy se týkají čtyř oblastí vztahů :

- Obecných zásad chování bank,
- Vztahů pracovníka k bance, v níž je zaměstnán,
- Vztahů banky ke klientele,
- Vztahů bank navzájem.

Výhody pro klienta

Výhodu pro klienta můžeme spatřovat v tom, že klient je ubezpečen o kvalitě nabízených služeb bankovní instituce. Je mu také zaručeno, že za nedodržení některé části kodexu bude banka sankciována. Kvalita nabízených bankovních služeb tedy stoupá.

3.6 Elektronické bankovníctví a jeho bezpečnost

Elektronické bankovníctví se dnes již těší značné oblibě nejen ve světě, ale i v České republice. Jeho obliba nepochybně souvisí s výhodami, které přináší zúčastněným subjektům. Mezi nejčastěji zmiňované výhody elektronického bankovníctví z pohledu klientů bank, kteří využívají služeb elektronického bankovníctví, patří především výrazná úspora času, nižší ceny, možnost využívat tyto služby odkudkoli a celých 24 hodin denně, 7 dní v týdnu, pohodlí, diskrétnost a komplexnost nabízených služeb.

Bezpečnost, kvalita a důvěra jsou přitom v e-světě klíčovými pojmy. Jsou předpokladem úspěchu elektronického bankovníctví a jeho produktů, ale i elektronické komerce jako celku. Jejich narušení může mít dalekosáhlé důsledky nejen na danou bankou nabízející produkty elektronického bankovníctví, ale i na vývoj celého elektronického bankovníctví, cele elektronické komerce.

Do elektronického bankovníctví patří platební karty a různé systémy elektronické komunikace klienta s bankou, které umožňují přímé provádění vybraných operací, bez fyzické přítomnosti klienta na pobočce banky. Elektronické bankovníctví tak zahrnuje takové produkty jako je telefonické bankovníctví, GSM banking, WAP banking, PDA banking, internetové bankovníctví a homebanking. Samo vymezení elektronického bankovníctví naznačuje, že se jedná o značně různorodou skupinu produktů, které se liší nejen používanými technickými a softwarovými prostředky, ale i různou úrovní a způsobem zabezpečení, tedy výší podstupovaných bezpečnostních rizik zúčastněných subjektů.

3.6.1 Bezpečnostní rizika platebních karet

Mezi bezpečnostní rizika platebních karet lze zařadit riziko zneužití karty cizí osobou, riziko zneužití nedoručené karty a riziko padělání karet. Se zneužitím ztracených nebo odcizených karet cizími osobami jsou spojeny největší ztráty vydavatelů. Velmi důležité je v tomto případě, aby držitel karty pravidelně kontroloval, zda ji stále ještě vlastní, a zjistí-li, že ji ztratil nebo že mu byla odcizena, pak o této skutečnosti neprodleně informoval svoji banku. Ta ihned po oznámení provede tzv. stoplistaci karty. Odpovědnost za ztráty způsobené zneužitím odcizené karty nese držitel podle podmínek banky, která kartu vydala. Ve členských zemích EU je dnes toto riziko omezeno částkou 150 EUR, pokud

klient nezpůsobil škodu hrubou nedbalostí nebo spoluúčastí na trestném činu. Jestliže je škoda vyšší, tak zbývající částku hradí vydavatel karty. Ochrana platebních karet před zneužitím cizí osobou je založena na ověřování totožnosti držitele karty, výběry hotovosti jsou u bankomatů vázány na znalost osobního identifikačního kódu PIN a v pobočkách bank a směnárnách na předložení průkazu totožnosti a podepsání účtenky shodně s podpisovým vzorem na kartě.

Riziko lze snížit používáním ochranných prvků – hologramu, mikrotextu, ceninového tisku, speciálních podpisových proužků citlivých na chemikálie a gumování. Podstatné snížení rizika je očekáváno se zavedením čipových karet s programovatelným mikroprocesorem.

Podstupovaná bezpečnostní rizika jsou v případě platebních karet výrazně snižována používáním primárních a sekundárních ochranných prvků. Mezi primární ochranné prvky patří různé identifikační prvky držitele a prvky sloužící ke snadnému ověření pravosti dokladu, které jsou snadno ověřitelné v místě kontroly. Sekundární kontrola je založena na ověření pravosti pomocí jednoduchých pomůcek – mikrotextu, grlošové ozdoby, hologramy, UV barvy, anebo pomocí speciálních zařízení.

3.6.2 Bezpečnostní rizika jednotlivých systémů elektronické komunikace klienta s bankou

Systémy umožňující „přímý přístup klienta do banky“, jsou výrazně ovlivněny používanými technickými a softwarovými prostředky.

Pro zajištění bezpečnosti elektronické komunikace klienta a banky je třeba zajistit :

- Důvěrnost zpráv – za důvěrnou se považuje zpráva, kterou může číst pouze oprávněná osoba, příjemce. Bezpečnost přenášených dat dnes všechny banky řeší především pomocí účinného kódování.
- Identifikaci banky – klient musí mít naprostou jistotu, že komunikuje se svojí bankou a ne s někým jiným.
- Identifikaci klienta – banka musí jednoznačně vědět, s kým skutečně komunikuje a zda je tato osoba oprávněná provádět jednotlivé operace.

- Prokazatelnost původu zprávy – klientovi nebo bance lze prokázat, že poslal určitou zprávu. Původ zprávy se v praxi prokazuje obdobným způsobem, jakým probíhá identifikace klienta, banky.

Zajištění bezpečnosti v elektronickém bankovníctví není jen záležitostí banky, ale i každého klienta používajícího některý z produktů. Klienti také musí dodržovat určité zásady bezpečnosti. Dále je také vyžadováno, aby sama banka, tedy její zaměstnanci, si uvědomili, že bezpečnost těchto produktů není jenom záležitostí počítačových specialistů. Úspěšné řízení bezpečnostních rizik bankou předpokládá přijímání potřebných opatření nejen v oblasti technologické, ale i personální, procesní a fyzické.

Výhody pro banku

Používání speciálních softwarových ochranných zdí, speciálních počítačů, které neustále kontrolují komunikaci banky s vnějším světem (firewally), a oddělení rolí správců jednotlivých systémů. Tato opatření mají zabránit proniknutí do banky zvenčí. Je třeba zabránit zneužití systému i zevnitř banky. Jednotliví interní uživatelé by tak měli mít pečlivě nastavena svá přístupová práva, měli by být pravidelně proškoleni v otázkách bezpečnosti, prověřováni.

Výhody pro klienta

Pro klienta má tento druh ochrany velký význam už díky ochraně osobních údajů a je také chráněn před krádeží svých finančních prostředků.

4 Zhodnocení dosažených výsledků a jejich porovnání

V této kapitole je zhodnoceno, jak působí všechna ochranná opatření dohromady na klienta a do jaké míry chrání jej i celý bankovní sektor. Dále bude hodnoceno, zda ochranná opatření stačí k zabezpečení finanční stability a k dostatečné míře ochrany klienta, anebo by měla být navržena opatření další, více propracovanější.

4.1 Zhodnocení ochranného prvku povinného pojištění vkladů

Přestavme si situaci, kdy si dva klienti uloží stejnou sumu peněz, například 500 000 Kč, do dvou rozdílných bank, jedna z nich bude spadat do systému povinného pojištění vkladů a druhá nebude spadat do systému povinného pojištění vkladů. V případě komplikací, či zániku bankovní instituce jsou na tom potom tito dva klienti se stejně velkým vkladem naprosto v rozdílné situaci.

Klient banky, která podléhala systému povinného pojištění vkladů, dostane vyplacenou z Fondu pojištění vkladů celou část svého vkladu, bude mu tedy vráceno 500 000 Kč. Oproti tomu klient banky, která nepodléhala systému povinného pojištění vkladů, nedostane vyplaceno nic. Rozdíl je ten, že vklady klientů bankovních institucí, které musejí mít své vklady pojištěny, jsou chráněny. Klienti dostanou své finanční prostředky zpět a nemusejí mít tedy obavy o své peníze.

Můžeme říci, že tento systém funguje v rámci České republiky dobře a spolehlivě. Klienti bank se proto nemusejí obávat ztráty svých finančních prostředků ani v době krize.

4.2 Zhodnocení ochranného prvku kapitálová přiměřenost

Představme si další situaci a to, že jeden klient uloží své finanční prostředky do bankovní instituce, která dodržuje ukazatel kapitálové přiměřenosti, a druhý klient uloží své finanční prostředky do bankovní instituce, která tomuto opatření nepodléhá.

V případě dodržování pravidel kapitálové přiměřenosti se banka nemusí dostat do finančních problémů, a tudíž klient může bance důvěřovat a mít určitou jistotu. V opačném

případě klient může na jedné straně dostat na uložení finančních zdrojů vyšší úrok, ale na straně druhé je tato banka rizikovější.

Opatřením o kapitálové přiměřenosti se musí řídit všechny bankovní instituce v České republice. Může říci, že tento systém v rámci ČR funguje a ochraňuje jak klienta, tak finanční stabilitu.

4.3 *Zhodnocení ochranné instituce finančního arbitra*

Představme si situaci, kdy dva klienti vloží své finanční prostředky do dvou bankovních institucí. První klient vloží finanční prostředky do banky v zemi, kde neexistuje institut finančního arbitra. Druhý klient vloží finanční prostředky do banky v zemi, kde institut finančního arbitra existuje.

V případě potíží nebo sporu mezi klientem a bankou je následné řešení problémů či potíží velmi rozdílné. Zatímco klient v zemi, kde neexistuje institut finančního arbitra, se může se svou stížností obrátit pouze na soudní organizace. Tento spor pak může být u soudu řešen i nějakou řádku let a klient zaplatí za podání žaloby soudní poplatky. Klient banky v zemi, kde existuje institut finančního arbitra, se může se svou stížností obrátit na něj a pomoc je mu poskytována zdarma.

Institut finančního arbitra byl zřízen proto, aby napomohl klientům rychle a účinně řešit spory mezi klienty a bankami. Pokud totiž v daném sporu klientovi banka zamítne vrátit peníze nebo plnění, může se klient obrátit buď na soud, který se může táhnout i spoustu let, nebo na finančního arbitra, který spory řeší nepoměrně rychleji.

V rámci České republiky existuje institut finančního arbitra a je hojně využíván. Nejčastější spory mezi bankami a jejich klienty řešené prostřednictvím institutu finančního arbitra je neoprávněné použití platební karty. Například zneužití odcizené platební karty, kdy klient nahlásil ztracení či krádež karty, ale přesto z ní byla provedena transakce, která byla uskutečněna.

4.4 Zhodnocení významu kodexů pro ochranu klienta

Kodexy slouží k tomu, aby klienta ubezpečili o bezpečnosti služeb nabízených bankovní institucí. V zásadě jsou v něm obsaženy předpisy a normy stanovené zákonem, které jsou shrnuty do různých kodexů. Bankovní instituce se k nim potom hlásí a jejich nedodržení je sankcionováno.

Pro klienta tím nevzniká žádný bezpečnostní prvek, ovšem je ubezpečen o kvalitě nabízených služeb a o vztazích bankovní instituce s klientelou a se svým okolím.

V prostředí České republiky jsou kodexy hojně používány a můžeme říci, že plní svou funkci. Za nesplnění pravidel psaných v kodexu dostanou bankovní instituce určitou sankci.

4.5 Vstupní a výstupní poplatky a jejich vliv na klienta

Klient, který chce změnit banku, musí projít procesem zrušení starého účtu a založení účtu nového. Tento proces může být zdoluhavý a pro klienta velmi nepříjemný, navíc bývá zpravidla doprovázen velkým množstvím administrativních záležitostí. Klient zkrátka musí banku několikrát kvůli tomuto procesu navštívit.

Díky tomu, že čísla bankovních účtů nejsou přenosná, může změna banky pro podnikatele znamenat růst nákladů. Podnikatel musí informovat všechny své zákazníky o změně čísla účtu.

V rámci ochrany klientů by měly být přijatá určitá opatření, která by zamezila bankám natahovat proces zrušení účtu. V tomhle ohledu jsou v regulaci bankovního sektoru jisté nedostatky, které by měly být odstraněny.

4.6 Celkové shrnutí ochrany klienta v bankovním sektoru v prostředí České republiky

Obecně můžeme říci, že ochrana klienta je, co se legislativního hlediska týče dostatečně upravena. Zákony jsou průběžně upravovány a doplňovány tak, aby doplňovaly zjištěné nedostatky a kopírovaly nové trendy. Všechna opatření pracují ve vzájemné

spolupráci a vzájemně se doplňují. Klient bankovní instituce je v České republice dostatečně chráněn. Jediné menší nedostatky se dají spatřovat v systému ochrany elektronických údajů a v systému elektronického bankovníctví, kde dochází ať už ze strany klientů, nebo ze strany pracovníků bank k nejčastějším chybám.

Pro zvýšení ochrany klienta je nezbytné zajistit, aby banky dodržovaly zákonné předpisy, stejně jako nelegislativní opatření, například standardy bankovních aktivit vydávané Českou bankovní asociací.

Hlavním regulatorním orgánem v oblasti bankovníctví je Česká národní banka, která vydává zákonné normy a předpisy. Aby se banka mohla stát bankou v prostředí České republiky, musí splňovat pravidla obezřetného podnikání bank. Tato pravidla chrání jak klienty bankovních institucí, tedy občany České republiky, tak finanční sektor jako celek.

Banky jsou povinny pravidelně podávat hlášení České národní bance, ve kterém uvádí jednotlivé ukazatele. Česká národní banka tyto ukazatele následně vyhodnocuje a podle toho provádí v průběhu roku různá opatření a má tedy přesný přehled o tom, v jakém stavu je český bankovní sektor.

Finanční krize, která započala na podzim roku 2008, znamená pro spoustu odvětví velké komplikace. Můžeme však říci, že bankovní sektor České republiky je naprosto stabilní i v období této krize a i do budoucna se dá jeho stabilita předpokládat. Klienti bankovního sektoru České republiky tak nemusí mít žádné obavy o své finanční prostředky v souvislosti s finanční krizí.

5 Závěr

Hlavním cílem bakalářské práce bylo provést analýzu jednotlivých ochranných opatření a bezpečnosti klienta v českém bankovním sektoru a zajištění působení jednotlivých opatření na klienta banky a finanční stabilitu.

Ochrana klienta je zajištěna závaznými předpisy, normami vzniklými na základě samoregulace, ale i nevynutitelnými etickými kodexy a pravidly, které se samotné banky rozhodnou dodržovat proto, aby dokázaly svůj klientsky orientovaný přístup. Legislativa upravující ochranu klienta bank je značně rozsáhlá. Mnoho českých zákonů vzniklo nebo bylo novelizováno za účelem implementace směrnic Evropské unie.

V druhé části této bakalářské práce, byly uvedeny jednotlivé příčiny existence systému ochrany klienta. Byly charakterizovány jednotlivé prvky a bylo nastíněno, jak v realitě pracují. Ve třetí části této bakalářské práce bylo uvedeno, jak jednotlivá opatření ovlivňují finanční stabilitu a ochraňují klienta. Ve čtvrté části této bakalářské práce jsou zhodnoceny jednotlivá ochranná opatření a ty jsou pak aplikována na příkladu klienta a banky. Dále je řešeno, zda je bankovní sektor dostatečně chráněn či nikoli.

Klienti v České republice jsou chráněni velkou spoustou pravidel a zákonů, které je chrání před ztrátou jejich finančních prostředků, a taky před zneužitím jejich osobních údajů. Český bankovní sektor je na druhou stranu chráněn před následky, které by mohl vyvolat pád některé z bank. Banky jsou ze zákona povinny dodržovat pravidla obezřetného podnikání, a také povinny podávat pravidelné zprávy o své činnosti. Banky jsou pod neustálým dohledem ze strany České národní banky a tím pádem má Česká národní banka jakožto hlavní regulátor v této oblasti dokonalý přehled o stavu a stabilitě jednotlivých bank.

Porovnáme-li situaci, kdy klient banky je chráněn všemi ochrannými prvky a kdy jimi chráněn není, zjistíme, že tyto situace mohou mít velmi různorodé následky. Pokud se klient nachází v ekonomice, kde je bankovní sektor vysoce regulován, nemusí mít strach, že by mohl přijít o své finanční prostředky, nebo že by mohly nastat tíživé situace ve vztahu k bankovní instituci. Pokud se však klient nachází v ekonomice, kde bankovní sektor není regulován vůbec nebo nedostatečně, nemůže si být nikdy dostatečně jistý tím, že jsou jeho finanční prostředky v bezpečí. Klienti v takovýchto ekonomikách pak nemají

v bankovní instituce důvěru a to je vede buď k hromadným výběrům finančních prostředků, nebo je do bank nechtějí ukládat.

To, že se banky musí řídit danými pravidly a zákony, chrání nejenom klienty ale také celkovou stabilitu finančního sektoru. Potíže jedné jediné velké bankovní instituce by mohly ve svém konečném důsledku vyvolat hromadný kolaps celého bankovního sektoru. Proto je zapotřebí tento sektor chránit a také regulovat.

V závěru můžeme říci, že bankovní sektor České republiky je velmi stabilní. Takřka všechny ochranné prvky fungují bez potíží. Jediné potíže můžeme spatřovat v elektronické komunikaci klientů s bankami, nebo mezi bankami navzájem. Zde hraje významnou roli lidský faktor, kdy lidé jak ze strany klientů, tak ze strany zaměstnanců bank mohou nastat komplikace s přístupovými kódy a hesly. Na ochranu klienta a banky zvenčí existují určité softwarové programy, které musí být neustále vyvíjeny a zdokonalovány.

Informační zdroje

Tištěné publikace

1. DVOŘÁK, Petr. *Bankovníctví pro bankéře a klienty*. 3. přepracované a rozšířené vyd. Praha: Linde, 2005. 681 S. ISBN 80-7201-515-X.
2. POLIDAR, Vojtěch. *Management bank a bankovních obchodů*, 2. aktualizované a rozšířené vyd. Praha: Ekopress, s. r. o. 1999. 449 s. ISBN 80-86119-11-4.
3. POLOUČEK, Stanislav a kol. *Bankovníctví*. 1. Vyd. Praha: C. H. Beck, 2006. 716 s. ISBN 80-7179-462-7.
4. REVENDA, Zbyněk. *Centrální bankovníctví*, 2. rozšířené vyd. Praha: Management Press, 2001. 782 s. ISBN 80-7261-051-1.
5. REVENDA, Zbyněk; MANDEL, Martin; KODERA, Jan; MUSÍLEK, Petr; DVOŘÁK, Petr; BRADA, Jaroslav. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*, 3. přepracované vyd. Praha: Management Press, 2000. 634 s. ISBN 80-7261-031-7

Zdroje z internetu

6. Česká bankovní asociace, Ochrana spotřebitele
<http://www.czech-ba.cz/index.php?akce=kat&kat=72&lang=cz>
7. Česká národní banka, Bankovní dohled
http://www.cnb.cz/cs/dohled_fin_trh/bankovni_dohled/
8. Česká národní banka, Měnově politické nástroje
http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/mp_nastroje/
9. Česká národní banka, Základní ukazatele o bankovním sektoru
http://www.cnb.cz/cs/dohled_fin_trh/bankovni_dohled/bankovni_sektor/zakl_uk_bank_sekt/index.html
10. Česká obchodní inspekce, <http://www.coi.cz>
11. Finanční arbitr, Kompetence finančního arbitra
<http://www.finarbitr.cz/cs/financni-arbitr-kompetence-financniho-arbitra.html>
12. Finanční arbitr, Poslání a úkoly finančního arbitra
<http://www.finarbitr.cz/cs/financni-arbitr-poslani-a-ukoly-financniho-arbitra.html>
13. Finanční arbitr, Vzory sporů v kompetenci finančního arbitra
<http://www.finarbitr.cz/cs/spory-vzory-sporu-v-kompetenci-fa.html>
14. Fond pojištění vkladů, O pojištěných vkladech

- <http://www.fpv.cz/o-pojistenych-vkladech.php>
15. Fond pojištění vkladů, Výroční zpráva Fondu pojištění vkladů za rok 2007
http://www.fpv.cz/dokumenty/fpv_vyrocní_zprava_2007.pdf
 16. Ihned.cz, Sněmovna schválila nový zákon proti praní špinavých peněz
<http://domaci.ihned.cz/c1-24582880-snemovna-schvalila-novy-zakon-proti-prani-spinavych-penez>
 17. Měšec.cz, <http://www.mesec.cz>
 18. Ministerstvo financí České republiky, Finanční trh, Bankovní sektor v ČR
http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/bank_sektor_cr.html
 19. Ministerstvo financí České republiky, Finanční trh, Finanční stabilita
http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/fintrh_fin_stabilita.html
 20. Ministerstvo financí České republiky, Finanční trh, Ochrana spotřebitele
http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/fintrh_ochrana_spotreb.html
 21. Peníze.cz, Jak je to s pojištěním vkladů v České republice
<http://www.penize.cz/44664-jak-je-to-s-pojistenim-vkladu-v-ceske-republice>
 22. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, <http://www.compet.cz>
 23. Úřad pro ochranu osobních údajů, <http://www.uoou.cz>
 24. Vláda České republiky: usnesení Vlády České republiky č. 1594 o zlepšení podmínek v bankovním sektoru, Praha 7.12.2005

Zákonné normy

25. Zákon č. 6/1993 Sb. o České národní bance
26. Zákon č. 21/1992 Sb. o bankách
27. Zákon č. 57/2006 Sb. o změně zákonů v souvislosti se sjednocením dohledu nad finančním trhem
28. Zákon č. 61/1996 Sb. proti praní špinavých peněz
29. Zákon č. 101/2000 Sb. o ochraně osobních údajů
30. Zákon č. 321/2001 Sb. o některých podmínkách sjednávání spotřebitelských úvěrů
31. Zákon č. 634/1992 Sb. o ochraně spotřebitele

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že jeden výtisk bakalářské práce bude uložen v Ústřední knihovně VŠB-TUO k prezenčnímu nahlédnutí a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 7. května 2009

.....
jméno a příjmení studenta

Adresa trvalého pobytu studenta:

Staroveská 154, Ostrava, 724 00

Seznam příloh

Příloha č. 1 : Členění úvěrů do kategorií dle stupně rizikovosti

Příloha č. 2 : Etický kodex České bankovní asociace

Příloha č. 1

Úvěry jsou členěny do pěti kategorií dle míry rizika :

1. *Standardní pohledávky* (0% riziko)

Jedná se o pohledávky dlužníkem splácené dle předem dohodnutých podmínek. Dlužník se nachází ve velmi příznivé finanční a důchodové situaci, a proto není důvod pochybovat o včasném vyrovnání celé pohledávky banky.

2. *Klasifikované pohledávky*

- Sledované pohledávky (5% riziko) : Pohledávky, u kterých se dá na základě hodnocení bonity předpokládat, že jistina, úroky a poplatky budou splaceny v plné výši. Dochází však ke zhoršení skutečností ovlivňujících splácení jistiny, úroky a poplatků do doby, kdy byl úvěr poskytnut, ale v okamžiku hodnocení pohledávky není předpokládána jakákoli ztráta.
- Nestandardní pohledávky (20% riziko) : Mají všechny nedostatky obsažené v hodnocení sledovaných pohledávek s tím, že splácení jistiny, úroků a poplatků v pln výši je na základě hodnocení dlužníka nejisté. Částečné splácení pohledávky je vysoce pravděpodobné.
- Pochybné pohledávky (50% riziko) : Mají všechny nedostatky obsažené v hodnocení nestandardních pohledávek s tím, že splácení jistiny, úroků a poplatků v plné výši je na základě hodnocení bonity dlužníka vysoce nepravděpodobné. Částečné splácení pohledávky je možné a pravděpodobné.
- Ztrátové pohledávky (100% riziko) : Mají všechny nedostatky obsažené v hodnocení pochybných pohledávek s tím, že splácení jistiny, úroků a poplatků v plné výši je na základě hodnocení bonity dlužníka nemožné. Pohledávky se jeví jako nenávratné nebo návratné pouze částečně ve velmi malé hodnotě. Částečná návratnost pohledávky může být uskutečněna v budoucnosti. Banka usiluje o splacení těchto pohledávek až do doby, než je s jistotou prokázáno, že další splácení je nemožné. Jestliže znehodnocení pohledávky je trvalé, následně banka pohledávku odepíše. Banka vykazuje pohledávku jako ztrátovou, jestliže je dlužník v konkurzním nebo vyrovnávacím řízení.

Etický kodex České bankovní asociace

I. Obecné zásady chování bank

1. Banka při výkonu své činnosti na finančním trhu nad rámec svých zákonných povinností dodržuje etická pravidla upravující postupy a chování vůči klientům uvedená v kodexech, ke kterým se přihlásila.

2. Banka zachovává důvěrnost informací souvisejících se smluvním vztahem ke klientovi a dodržuje povinnost mlčenlivosti. To zahrnuje též zásadu nezveřejňování či nesdělování třetí straně údajů o účtech svých klientů, jejich názvů, jmen, adres. Výjimkou z této zásady jsou případy, kdy banka je povinna údaje poskytnout na základě zákona, či v zájmu ochrany a bezpečnosti bankovních transakcí a případy, kdy poskytnutí údajů se děje na žádost nebo se souhlasem klienta. Osobní údaje o klientovi banka zpracovává v souladu se zákonem na ochranu osobních údajů.

3. Banka obezřetně přistupuje k peněžním vkladům, u kterých nelze bezpečně zjistit jejich původ, resp. jejichž původ je podezřelý. Postupuje tak, aby čelila snahám o zakrytí nekalého původu peněz. Obezřetně přistupuje ke klientům, kteří vybírají své vklady v nepřiměřeně krátkém časovém odstupu od jejich uložení, zvláště jde-li o opakovaný jev a naznačují-li další okolnosti, že se může jednat o snahu zakrývat původ peněz.

4. Při sdružování prostředků v zájmu klienta (např. v utváření konsorcií) přidržuje se banka stejných pravidel a podmínek jako ostatní účastníci a neprosazuje neoprávněné výhody vůči ostatním účastníkům.

5. Při propagaci svých služeb a reklamní činnosti banka uvádí pravdivé informace, bez prvků klamavé reklamy, nezamlčuje důležité skutečnosti a nenabízí výhody, které nemůže zaručit. Dodržuje principy serióznosti reklamy, což platí i pro srovnávání vlastní služby se službami konkurence.

II. Vztah pracovníka k bance, v níž je zaměstnán

1. Pracovník banky vykonává svá oprávnění a plní své povinnosti, plynoucí z jeho postavení nebo funkce v bance, čestně a svědomitě, v dobré víře, s řádnou péčí a v nejlepším zájmu banky.

2. Pracovník banky dbá o prohlubování a zvyšování své odborné a jazykové kvalifikace. Své kvalifikace a schopností a pracovního potenciálu plně využívá v zájmu banky.

3. Pracovník banky se vyvaruje všech činností, které vytvářejí konflikt jeho zájmů se zájmy banky. To především znamená, že se zříká činnosti v obchodních společnostech, jejichž činnost je, nebo může být, v rozporu se zájmy banky. Samostatně nepodniká s informacemi a výhodami, které získá v bance, v níž je zaměstnán. Nevyužívá, bez písemného souhlasu zaměstnavatele, materiálního a informačního vybavení banky, v níž je zaměstnán, v soukromém zájmu a k soukromé činnosti (např. softwarového vybavení). Pouze se souhlasem příslušného vedoucího pracovníka banky může pracovník banky přijmout funkci v jiném podnikatelském subjektu vč. členství v jeho statutárních orgánech a dozorčích radách, i když činnost tohoto subjektu není v rozporu se zájmy banky.

4. Pracovník banky zachovává přísnou mlčenlivost o záležitostech banky, v níž je zaměstnán a o záležitostech klientů, o nichž se dozví při výkonu své činnosti v bance.

5. Ve veřejném vystupování (to znamená např. pro publikační činnosti, při poskytování údajů sdělovacím prostředkům a podobně) bude pracovník vždy dbát zájmů banky a její obchodní politiky. Informace o vnitřních záležitostech banky, o jejích záměrech a strategii bude poskytovat pouze po schválení vedením banky, event. po schválení tiskovým tajemníkem, příp. jeho prostřednictvím. Pracovník banky se vyvaruje vyjadřování na veřejnosti a ve sdělovacích prostředcích, v nichž by byly obsaženy informace o poměrech klientů banky, o nichž se dozví v rámci obchodního vztahu banky ke klientovi, a hodnocení klientů banky.

6. Pracovník banky nesmí svého postavení v bance využít k přijímání nebo vyžadování finančních či věcných výhod od kohokoliv, především od obchodních partnerů banky a od konkurentů banky. Rovněž nesmí svého postavení v bance využít k nabízení obdobných výhod.

7. Pracovník banky spravuje rovněž své osobní a rodinné záležitosti tak, aby nepoškodil pověst banky, v níž je zaměstnán, či nezavdal podnět k nedůvěře.

III. Vztahy banky a jejích zaměstnanců ke klientele

1. Banka přistupuje ke všem klientům nestranně a neuplatňuje neodůvodněné zvýhodnění. Při poskytování služeb nenadřazuje zájem svůj nad zájem klienta a nesnaží se zneužít svého postavení a vnutit klientovi nerovné nebo nespravedlivé podmínky smluvního vztahu. Pracovník banky uplatňuje zdvořilý, korektní a nestranný přístup ke všem klientům. Obchodní jednání musí být vedena slušně, nestranně a podle kritérií obchodního zájmu, bez jakékoliv předpojatosti či zvýhodňování, plynoucího z osobních motivů pracovníka banky.

2. Banka poskytuje klientům služby kvalifikovaně, profesionálně, čestně a svědomitě, s řádnou péčí, s přihlédnutím k individuálním podmínkám a požadavkům klientů.

3. Banka posuzuje vhodnost služby pro určitého klienta na základě skutečností zjištěných při jednání o smluvním vztahu a nenabízí službu budoucímu klientu, u kterého je zřejmé nebo vysoce pravděpodobné, že by nemohl dostát svým smluvním závazkům. I při uplatňování zásady „poznej svého klienta“ banka postupuje tak, aby nepřiměřeně nenarušovala jeho právo na soukromí a neporušila právo na ochranu osobnosti.

4. Banka poskytuje klientům ohledně svých služeb a podmínek, za kterých jsou nabízeny, nezkreslené, pravdivé a jasné informace, srozumitelné pro průměrného klienta, na kterého je daný produkt zaměřen.

5. Banka poskytuje klientům dostatečné informace a vysvětlení týkající se budoucího nebo existujícího smluvního vztahu ke klientovi, včetně nabízené

služby. Tyto informace poskytuje klientovi před uzavřením smlouvy v časovém předstihu přiměřeném pro prostudování smlouvy, a v průběhu trvání smlouvy klienta informuje o připravovaných změnách podmínek v časovém předstihu stanoveném ve smlouvě.

6. Banka seznamuje klienta s možností podat podnět nebo stížnost na její činnost a s postupem uplatňovaným v bance pro řešení stížnosti, včetně možnosti dalšího postupu v případě jejího nevyřízení nebo nespokojenosti klienta se způsobem vyřízení stížnosti.

IV. Vztahy bank navzájem

1. Banka dodržuje dobré mravy, pravidla hospodářské soutěže, obchodní zvyklosti a pravidla slušného a poctivého obchodního styku. Banky mezi sebou soutěží nabídkou kvalitních služeb a nepodbízejí se klientům poskytováním neodůvodněných výhod. Banka se vyvaruje nepravdivých, pomlouvačných a opovržlivých výroků o službách konkurence. Obchodní soutěž, akvizice, publicita a reklama bank budou vedeny tak, aby nenarušily důvěryhodnost a nepoškodily prestiž komerčních bank jako celku.

2. Banka se zdrží všeho, co by mohlo vést k narušování požadavků tohoto etického kodexu v části obecné či v částech týkajících se pracovníků.

3. V personálních záležitostech budou banky postupovat obezřetně tak, aby vzájemně nepoškozovaly své možnosti vyžadovat od pracovníků dodržování etických zásad tohoto kodexu nebo vyvozovat důsledky z jejich nedodržení. Především v případech, kdy přecházejí pracovníci z jedné banky do druhé, bude banka při přijímání takového pracovníka postupovat s přihlédnutím k okolnosti, zda u svého předchozího zaměstnavatele neporušil hrubě etické zásady tohoto kodexu.

4. Dodržování tohoto etického kodexu bude sledováno Etickým výborem prezidia České bankovní asociace a z toho plynoucí závěry či rozpory budou Etickým výborem prezidia České bankovní asociace řešeny ve smyslu příslušných částí Stanov. Stejně tak bude Českou bankovní asociací v přiměřených intervalech posuzována eventuelní aktualizace či zpřesnění tohoto kodexu.